

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.

Zespół (fond) 4.

Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

1463. Schwartz F. G., Słów kilka o kontrolli irachunkowości leśnej. Dla właścicieli dóbr ziemskich... napisał... (XIX w.).

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Львівська наукова
бібліотека
ім. В. Стефаника
АН УРСР

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ

Бав. 1463

1463

ПАПКА ДЛЯ БУМАГ

50 K

Feb. 1463

Słow kilka
Kontroli i Rachunko-
wości Leśnej.

Dla Włascicieli dóbr ziemskich, ich Petno-
mowników, Radców i Oficjalistów lasowych
i Ekonomicznych

napisał. V. B. 23
F. G. Schwarz

Dyrektor lasów w dobrach c. k. Książał Sapiechów,
Radca leśny przy d. w. Arcebi Włodzimierzu Drieduszye-
kim, były c. k. Nadleśny w dobrach Radowych;
czynnny Członek c. k. Galicyjskiego Towarzystwa
gospodarskiego. i t. d.

Paśmie Oświecony Książę Panie!

W roku przeszłym ułożyłem instrukcyę dla manipulacyi kasowo-ekonomicznej, i kasowo-rachunkowej w celu poprawienia dzienia tejże w dobrach Paśmie Oświeconem Księciu Panu należących i przez Waszą Ciężką cłose Admi- nistrowanych, i podałem takową pod dniem 30 Lipca 1851 r. do przejrzania i przedstawieniem, że ułożenie druków po- dług przytoczonych wzorów do wspomnianej manipulacyi jest potrzebne.

Instrukcyę tę, jakoteż przedstawienie co do druków, raczy- tes Paśmie Oświecony Panie łaskawie uwzględnić, bo w przeciągu jednego tygodnia zostały zarządane druki, mi- mo znaczenie poniesionych kosztów, ułożone, i część takowych do zarządów dóbr porządane.

Od 1° Lipca 1851 roku są takowe w Państwie Siemiatyńskim S. C. Niżniej z Sapichów Czartowskiej należącym, zapro- wadzone,*) i okazały się nie tylko odpowiednie, ale także dla personelu leśnego, tudzież dla stron produktu kasowe po- bierających łaskawie do pojęcia.

(*) Do tych czas także, i w dobrach Niżat Sapichów: Kras- siczyn, Lurawica, Staresioto, Seremany, i Bilce; w dobrach Książkiego Włodzimierza Driedzińskiego kas: Łarzyce, Pruch- nik, Pieniaki, Łalorze, Poturzyca w Galicyi, i Tarnowatka w Królestwie Polskiem.

Namiyślałem tę instrukcyę, jeszcze w zeszłym roku, podać
do druku, ażeby ją i innym właścicielom lasów udzielić;
ponieważ zaś instrukcyę tą, jak takową pierwotnie napi-
sałem, li tylko prowadzenie rachunków z przychodu i
rozchodu lasowego w sobie obejmowała, a przeto tytułowi
w ogłoszeniu, wyisło mającej broszury, "Kontrola i ra-
chunkowość lasna" nie odpowiadała, to wypracowałem
zamiast tej instrukcyi obszerniejszą rozprawę, w tym
przedmiocie, i spodziewam się, że takowa celowi odpowie-
dniejszą będzie; a ponieważ, oraz i Ścisnie, Oświęcony
Książę Pan, w piśmie, dnia 2° Czerwca, r. b. rozporządził
Też, napisanie dokładnej rozprawy, do zaprowadzenia
manipulacyi lasowej według przygotowanych już dru-
ków, i takową Księciu Panu przedłożyć, więc czyniąc
radosyc' temu, i podając niniejszą rozprawę publicano-
ści, w celu przyczynienia się do Ogólnego dobra, proszę
o łaskawe zezwolenie naszkycenia ją, nazwiskiem Ścisłego,
Którego w wielu względach dobroczynne działania i
silny wpływ na wyższy rozwój gospodarstwa i na Mo-
łku, nomia nacyonalna, we wszystkich częściach kraju są-
znane, i Którego opiekuniora troskliwość o polepsze-
nie lasowości naszej, wypracowanie niniejszej rozpra-
wy wywołała.

Sieniawa, w Grudniu 1852, roku.

Wstęp.

Gospodarstwo leśne obejmuje czynności dążące ku do-
prowadzeniu lasu do stanu jak najdoskonalej odpowia-
dającego celowi, stosownie do danej miejscowości, - tu-
dzież ku uzyskaniu, prócz innych produktów laso-
wych, takiej ilości i jakości drewna, rocznie, jaka
las rokrocznie wydawać może, i jaka uzyskana być musi,
jeżeli ten stan, ma być osiągnięty.

Rozumiemy więc pod gospodarstwem leśnym innemi
słowami, czynności dążące do doprowadzenia i utrzyma-
nia lasu, w jak najlepszym stanie, jako też do ciągnię-
cia z lasu jak największego użytku, stosownie do da-
nej miejscowości. - Są one przeto podstawą całego za-
rządu lasowego, gdyż wszelkie inne rezultaty, jako
to: ^wużytkowanie produktów lasowych, większa lub
mniejsza intrata i. t. p. jedynie tylko zawisły od
prowadzenia gospodarstwa leśnego. - Gdzie gospodar-
stwo leśne do najmożliwszego stopnia jest udosko-
nalone, tam też odpowiada nie tylko, sprzemu celowi
także względnie fizycznego, w wielkim zarządzie na-
tury, jako i że względnie, wydawania produktów,
ale staje się ono zarazem, nieocenionym skarbem
dla Właściciela.

Jakkolwiek, - według powyżej danego określenia -
Właściwe gospodarstwo leśne dla każdego właściciela
lasu, a więc dla każdej administracji leśnej,
najważniejszym jest przedmiotem, wszelkie zaś inne

czynności administracji uważać należy tylko za środki do osiągnięcia tego celu albo z niego wypływające, wszelako, nie podlega żadnej wątpliwości, że należyte użycie produktów lasowych, a przedewszystkiem, wyhodowanego i na uycięcie przeznaczanego drzewa, uważane być powinno za przedmiot wielkiej wagi. - Stąd dopiero wynika wartość lasów i działanie administracji leśnej, tak dla właściciela, jako i dla dobra publicznego. Powinna przeto uwaga nasza z tem większą troskliwością być zwrócona na wspomniany użytek, ile że karzą w tym względzie stac się może bardzo rozmaitym i obszernym. -

Należyte atoli użycie produktów lasowych, bacznie celu spieniężenia ich na korzyść właściciela lasu, bądź dla zaspokojenia potrzeb skarbowych, wymaga dokładnej i odpowiedniej kontroli czynności Urzędników leśnych, tudzież zaprowadzenia stałej i Manipulacji lasowo-rachunkowej. -

Uskutecznienie i zaprowadzenie obu tych pomienionych gałęzi gospodarstwa leśnego początkiem za najpierwszą i najważniejszą czynność powołania mego, na nadanej mi posadzie dyrektora lasów, bo, czyto w uregulowanych czy w nieuregulowanych lasach, czy to w pomniejszych czy rozległych borach, zawsze kontrola i rachunkowość lasna jest niezbędną pierwszą potrzebą, tak w celu powzięcia przekonania, czyli i jaka intrata z lasu się wydobyma, jako też czyli takowa odpowiednia jest przestrzeni i stanowi lasu, miejscowości; i innym, na użytkowanie lasów wpływ wywierającym stosunkom,

3
oraz, w celu zastanowienia się, czyli to użytkowanie nie
nadwiera Kapitału lasowego i zgodne jest z przepisami
mi lasowemi? -

Staraniem moim było przystąpić, w taki sposób uregulować i
ustanowić Kontrolę czynności personelu leśnego, tudzież
manipulacyę przy obrachunku produktów lasowych, aby
z jednej strony zachować, jak największą pojedynczość i
wszelkie możliwe oszczędzenie druków, z drugiej zaś stro-
ny osiągnąć potrzebny przegląd i ściślejszą akuratację, w
koncu aby pomieniona Kontrola i manipulacya zastoso-
wana, być mogła nie tylko w wielkich posiadłościach,
ale i w najmniejszych parcelach lasowych. - Jedną
sorta druków służyć dla wszelkich dochodów i wydatków,
dla wykazu niedoborów i dla wszystkich Sumarycznych
zestawień, oraz i dla każdego rachunku materiału i
pieniędzy, a tylko a sygnacye i bolety roboty leśnej
są osobno drukowane. -

Ponieważ obecna rozprawa dotyczy tylko kontroli i rachunko-
wosci lasowa, w sobie zawiera, tym zaś mniej więcej, na-
stępujące przedmioty, jako to: -

- I^e Dział graniczny zewnętrznej stronie,
- IIe Oznajomienie się z przestrzenią i stanem lasu ku we-
wnętrznej części oraz i utrzymanie przestrzeni lasowej
prawie w zadrzewianym stanie,
- IIIe Oznaczenie i Oszacowanie rocznych przyrostów
na następny rok, tak zwany Etat lasowy,

IV° Przeważenie rachunków z przychodu i rozchodu
produktów lasowych; +

V^o Ochrona lasu w Ogólności; +

za pośrednictwem służby, potem będzie także powiększony podział; przyrządów w dziedzi-
ninie tejże zachowany; kłopotem poprzedzi Ogólne zastanowienie się nad
Kontrolą lasową. +

Autor.

Ogólne zastanowienie się nad Kontrolą lasową.

Stuzba lasowa, łącząca w sobie zatrudnienia umysłowe na zasadach wyższej umiejętności, i czynności proste wymagające natężenia sił fizycznych, mianowicie przebieganie rozległych przestrzeni po piaskach i bagnach, po górach i dolinach, po skałach i parowach bez względu na stan powietrza, na porę roku, dniem i nocą i.t.d. wymaga tak rozmaitych działań, iż z jednego względu Urzędnik lasowy celowi odpowiedne wykonywanie powiadać powinien, przy czem środek przynależny zbyt często pominięty bywa. Drugiego zaś zaprowadzenie kontroli dla ni jasnego przeglądu Stuzby lasowej nie równie jest trudniejszą, niżeli przy wszelkiej innej gałęzi gospodarstwa lub przemysłu.

Tej przestrzeni sama sześćdziesiąć bardzo obizernych rozmaitych drzewostarów niedozwala ani przeglądu poszczególnych przedmiotów, ani też przystępu łatwego w należytych czasie, a zwiedzając nakoniec skutkowe natrafiamy znowu na okoliczności pochodzące z nierozpoznanych przekładów ziemi, które jasności przeglądu mają, i które się nawet często w jednym i tym samym chociaż nie rozległym obwodzie lasu zmieniają.

Wielka ilość sąsiadów granicznych, mnogość rozmaitych osób, zktoremi Urzędnik lasowy jest w styczności, wielorakie przy-

chody i wydatki produktów lasowych, różnego gatunku, w niektórych majątnościach, zaprowadzona samodzielność Urzędów lasowych, i niezawisłość od innych gałęzi gospodarczych, a dla tego też na gospodarowanie lasów wyznaczanie tylko Urzędnikom lasowym powierzone — tudzież przeciwnie, jak to po największej części w majątnościach prywatnych, w kraju zaprowadzono, podrzędności, a dla tego też i zawiisłość Urzędów lasowych od Namiestniczy i Dyktandów w najdrobniejszych szczegółach ich czynności, — nakoniec w obu tych wypadkach, odosobnienie stanowiska, i sposob działania każdego Lemieckiego szeregostwo, w powierzonej mu części lasu, w stosunku do majątku, to przy zagospodarowaniu lasu, w innych, to znów, w ich niestwierdzonych, wymaganiach i rozszerzeniach, a często i odczuwanych, napad na lasy i na ich plody, przy czem Urzędnik lasowy czasokroć tylko przez ogłędne, czasem śmiałe i odważne postępowanie, często zaś tylko przez wpływ moralnej przewagi powierzone mu dobro obronić jest w stanie; i t. p. . . . Są to okoliczności, które na wykonanie Służby personelu lasowego, wielki wpływ wywierają.

Własności, i inne uwzględnienia godne stosunki z wyko-
naniem Służby, urzędników lasowych, potępione, są właściwą pod-
stawą kontroli leśnej, i służą za szkielet przy sporządzeniu od-
powiednich przepisów, w tem względzie. —

Przy tem należał jeszcze iść, okoliczności, mieć na uwadze, że są lu-
dzie, którzy już przy samem wspomnieniu, wyrazu Kontrola
albo od sztychającego, w smiechu, wstrzymać się nie mogą, lub się na
takową, oburzają, mniemając, jakoby ich, przez zaprowadze-
nie przepisów Kontroli, na honorze krzywdzono. — Służby

ich

ich rozumowanie wtem względie jest: „Do czego kontrola?... honor i uczciwość officialisty powinny być własciwą i prawdziwą kontrolą, i dostateczną rekompensacją dla każdego osobnika prywatnego. 4)

Przez zbyt ostrą kontrolę zamiast wymieszenia, paniza się honor officialisty, i jest często powodem, że się dopiero przy niej nieprawości dopuszczają. Jeżeli komuś oszustwo i niedbalstwo tak otwarcie się przypisuje, to tenże nakoniec jeżeli nie ma silnego charakteru, do tego się nakłoni. Kto chce oszukać, ten oszuka pomimo najściślejszej kontroli! — a osobliwie włascie, którego nie można tak jak kiasę pod zamknięciem trzymać, gdzie tysiące i miliony drzew i drzemek rozmaitego gatunku, w różnym położeniu i kierunku, po skałach i przepaściach, w miejscach zaledwie dostępnych, lub na młakach i piaskach znajdują się, na których, pniaki tak łatwo wyjęte, zakryte, ślad stanowiska ich nawet zabarty być może i. t. p. ... „Tam trudna kontrola!”

Przeoczyć nie można, że zbyt ścisła i przesadna kontrola, ma coś nieumownego, i stosunkowo zwiększeniu kosztami jest połączona anizeli korzyści przynosi. Nie można przeoczyć, że Ambicja, Uczciwość, rzetelność, wierność najniebezpieczniej są wzdoba i zaletą każdego osobnika a szczególnie officialisty, i niemi prawie pozostają, jednakże gdy w praktycznym życiu się rozpatrzemy spostrzegamy, że pomiędzy bardzo rzetelnymi, prawymi, i wiernymi urzędnikami, nie tylko fachowca lasowego, lecz w każdym innym, znanym, zarodzie czasem wiestety, na zbyt podtych i przebiegłych Oszustów natrafiamy. —

Kontrola celowi odpowiednia możnemu i uzdatnionemu officialisai
wszem przyjemną i porządana być powinna, ponieważ przez takową
pewność się objawia, iż tego czynności porządane, ocenienie i uznanie
osiągną. + Oprocz tego wykrywa ona czynności tego lub innego
Officialisty wydanyim instrukcyom przeciwnie, i tamuje powtó-
rzenia onych przez stosowne skarcenie, chociaż nas i wtem
doświadczenie uczy, że Administracya lasowa jest od każdej
innej administracyi co do istoty bardzo odrozniająca się, że
jest i zawsze będzie. x Wielkimi trudnościami połączoną rze-
czą urzędników miejscowych, w których roku bez pośrednia
administracya, a zatem i cały majątek sprochywa, w na-
leżytem stopniu kontrolować i tychże czynności i zame-
dlenia dokładnie przepilnować.

Chociażby manipulacya najściślej uregulowana, a kontro-
la najostrej wykonywana była, zawiadujacy lasami, sko-
ro tylko zechce i potrzebną do tego przebiegłość i piluteryę
i wypracowanie. posiada, jest zawsze wtem stanie, nie-
które działania przedsięwziąć, które ani narazie, ani na-
wet później do wiadomości przełożonych nie dochodzą.

W każdej innej administracyi która, kolwiek weźmiemy,
nie zbyt trudne jest, przy dozorce odpowiednym i kontroli ściśle
uboxonej, czynności podrzędnych sprzeciwiające się instru-
kcyi spostrzeżenie i dochodzenie dla ukarania lub skarce-
nia takowych podług okoliczności. + W Lesnictwie zaś
jest to z wielkimi trudnościami połączone, a częstokroć
w niektórych okolicznościach całkiem niepodobne, czyn-
ności przepisom instrukcyi przeciwnie w czasie nale-
żytem odkryć, gdyż las osobliwie przy obecnych nie-

regularnościach jego sadatu nie dozwala tak przedkiego prze-
glądu, jaki w tym celu byłby potrzebnym. - Zwyczajem stał
błąd już popełniony, zanim go spostrzeżono, a właśnie to
jest dla lasu z najgorszymi skutkami pokazane, gdyż
błąd w gospodarstwie leśnym raz popełniony, trudniej wle-
sie wyrządza szkoda w większym stopniu, nie da się w
krótkim czasie, i zaledwo po upłynionym wieku, zastokrac'
zad już nigdy Catkowicie z naprawie. -

Z tych to powodów wyrażałoby podług mego zdania Kon-
trolle lasowa w kraju nie jako wiszący miecz nad głową
Służby lasowej, lecz tylko jako środek do osiągnięcia za-
mierzonego celu uważać i zaprowadzić, ażeby przynajmniej
w sposób możliwy w tym lub innym razie natrafic' na u-
chybienia i niewłaściwe czynności wykonującego Officya-
listy lasowego, i ażeby przez to uzyskać możność wymie-
rzenia karkowe nagone lub karę dla mniej Mecci-
wych i mniej sumiennych, officyalistów, Tem samem o-
strzegając dać przykład. -

Jednakże i w tem razie jak również w każdym innym po-
winnismy podzielać prawdę, że chociaż w rzeczy samej pe-
wne normy dla zagospodarowania lasu, temuz odpowiednie
instrukcyje i przepisy kontroli sa, potrzebne, li tylko do-
bry duch i wzmaganie się tegoż, w całym personalu leś-
nym, ażeby tenże we wszystkim z Własnego popędu do
tego się nakłaniał, co jest prawdziwie potrzebne, tudzież
szczerze przywiązanie wszystkich do ogólnej sprawy, do do-
bra chlebowodawcy, zamiatowanie lasu, a w ogólnosci Mecci-
wości.... dokonają tego, co wspólnem działaniem uszy-

skick, wstwiebie obowiazanych całej majetnosci prawdziwe
zycie x pewnym skutkiem, w calosci, nadaje, pod czas gdy
najdokladniejsze, inostrukcyjne, najostrejsza kontrola i kar-
nowi ani pienusnego, wzbudzie, ani tez drugiego uskuteczenie nie
sa, wstanie. —

Byt x zabezpieczony od troskow, utrzymanie, jako tez wstasci-
wosc, stanowiska, tudziez w swadogobnosci chociaz ostre przeci-
xawne ludzkie traktowanie podrozdnego ze strony przeto-
zonych sa, wstasciwem, xacheceniem do czynnego, i rzetelne-
go dopełnienia Sluzby. — Mylnie jest twierdzenie, niektórych,
jakoby czyste absolutyzm, bezwarunkowy przymus, tylko
xinnymi rozkazami i ustawicznymi grozami nawet
przy najmniejszych drobnostkach „pod utrata Sluzby” wy-
razony, jedynie odpowiednimi środkami byly; takowe prze-
ciwnie tylko sklonnosci do sprzeciwienia sie rozkazom sproriadza-
ja. — Jest to ton, który podrozdnego pokazdym razie bardzo
nieprzyjemnie dotyka, a zatem ton, który dobrego ducha ra-
czej przyktumia, oslabia i zabija, a nie wzbudza i przywia.
Doslwiadzenie uczy nas dostatecznie, ze prawdziwe przy-
wiazanie, wiernosc i poswiecenie sie w prawobaniu, nie xje-
dnaja sie przymusem lub karnoscia, przeciwnie, ze przy
takich okolicznosciach, ogranicza sie, kazdy w swojej czyn-
nosciach tylko, natem, co litery rozporządzenia w takim
tonie bezwarunkowo od niego xadaja, a czesto bynwaja
One jako tłumaczenie pozywistych, xaniedban Sluzby x
przebiegloscia, wzyte. —

Bycby sobie wprawdzie nalezalo by urzedy i gospodarstwo
lusowe dla podniesienia tej gatzi podobnie jak to jiz w
jinych

7
w innych krajach zaprowadzono, porzeczycie się, mogły, sa-
modzielności, i niezależności, od innych gałęzi ekonomicz-
nych, lecz niestety, u nas tak dla braku dostatecznie ukształ-
conych ludzi, w tym, samowładzie, jak też i dla innych, niesprzy-
jających stosunków dotąd tak, nie jest. -

Ponieważ więc samodzielność i niezależność urzędów laso-
wych, a dla tego też i gospodarstwa leśnego od innych
gałęzi gospodarskich, w kraju jest bardzo rzadkim zjawie-
niem, zwykle zaś gospodarstwa leśne, a zatem i Urzędy
lasowe, prawie wszędzie od Kommissaryatów lub Inspekcji
dobrej części lub częściowo zależą, więc, u nas, za odpo-
wiednie, ten tylko ostatni, stosunek, uwzględnić, i na ten
wyprawkę tylko użyć przepisów, tykających się wykonywania
kontrol i rachunkowości leśnej. Modyfikowanie tychże
przepisów, lub aplikacja, mogą, jeżeli by się tego potrze-
ba okazała, łatwo być uskutecznione. -

I

Poroz granic na zewnątrz

Każdy las bez wyjątku, bądź to uregulowany, bądź nie uregulowany, składający się zwięcej rewirów lub tylko z jednej parceli powinien być w swoim obwodzie ubezpieczony, to jest: jego linie obwodowe powinny być dokładnie znane i widocznemi znakami jako to: Stupami, granicznemi kamieniami lub kopcami i t.p. należycie oznaczone.

To przedsięwzięcie, gdzie dotąd jeszcze nie jest uskutecznione, należy do najpińszych i najważniejszych czynności.

Każde palednie temu można dać wiara, żeby po dziś dzień mogły się znajdować posiadłości takie, których granice są nie ubezpieczone i administrującemu Urzędnikowi nie znane, a przecież mamy to smutne przekonanie, że to się w niektórych majątnościach wydarza.

Są wprawdzie granice wewnętrzne to jest: od przylegających obcych majątności znane; są one także po największej części tam, gdzie regulowanie granic przez pomiar katastralny zostało już uskutecznione, kopcami należycie oznaczone i w stykających się lasach przecięte; — Jeżeli zaś odgraniczenie lasu w własnym okręgu majątności, a mianowicie między dominikalnemi a przylegającymi gruntami weźmiemy na uwagę, to spornym pomiaru katastralnego,

a Szeregolnie gdzie tenie jeszcze przedsiwziety nie byl, zdra-
 rzajac sie czeste wypadki, ze wloscianin, tak lub on, czesci lasu
 Dominikalnego, do swego gruntu przypierajacego sobie przy-
 wlaszcza, a officyalista dworski nie jest w stanie prawo wla-
 sności udowodnić. —

Ileż rozrzen, ba czesto i xstosliwych napadów na las i je-
 go grunt pojawiaja sie, po dzis dzien ze strony sasiaduja-
 cych wloscian! Ileż nieprzyjemnych sporów, ile kosztow-
 nych procesów musieli, wlascciele lasów przeprowadzić,
 i dotad jeszcze prowadza, zanim w prawnej drodze, za-
 kwestyonowana czesc lasu, jako nie zaprzeczona wlasności
 im znouu przyznana bedzie. —

Pretendenci sa, w swoich rozrozeniach czesto tak bezcelni,
 ze sobie probacie lasu, ktore do ich pol lub las przytykaja,
 jux dla tego kusanie przywlaszczac sadza, ze kiedyś przed
 laty tamze drzewa niejaki scieli, i nie będa przez dozorcę
 lasu, na uozynku schwytni, takowe zabrali, albo ze nie-
 gdys jakims sxtikha ich byda w tej czesci lasu niepra-
 wnie sie pastal, co przez dwóch swiadków bardzo łatwo da
 sie do pozyskania prowizoryum udowodnić. —

Przeciwnie zdarzaja sie, znouu i takie wypadki ze nie-
 ktore czesci gruntów wloscianskich od strony lasu
 dworskiego zagajone, przez leśniczego jako las strzezo-
 me i do tego wcielone bywaja. —

Prak, nalezytych linii granicznych lasu, byly isz, pom-
 dem tych niedogodności; dlatego tez jest Staranny nad-
 szor granic ^{lasu} gwerwna czynności, do zakresu Kontroli la-
 sów nalezaca. —

Wtem celu powinien w każdym Urzędzie Lasowym / w Nadleś-
nictwie / gdzie takowy istnieje, być zwany Protokoł Lasowo-
graniczny dla każdego rewiru, z osobna prowadzić się, któ-
ry podług ku przytoczonego wzoru / sporządzony być mo-
że. - Jeden odpis tych protokołów powinien być, rzadcy dobr
lub samemu właścicielowi lasu być wręczony, drugi zaś
do inwentarza tycającego się lasu, wciągnięty. -
Tam gdzie taki protokoł lasowo-graniczny jeszcze nie jest usto-
piony, staje się uskuteczaniem tegoż koniecznością.
Rządca, Nadleśniczy i leśniczy, lub na pomniejszych posiadło-
ściach osłatni, ma więc w przytomności wójta i kilka gospo-
darzy z przyległej wsi punkta i linie granic swego Rewir-
u tak oznaczyć, ażeby z jednego punktu do drugiego bez
pośrednio przejrzeć można. - Staraniem tych lub tego
oficyjalisty być powinno, aby przy tem oznaczeniu nie tra-
cić ani jakiego bądź kawałka gruntu do skarbu należące-
go, ani nie wkróczyć w grunta i posiadłości włościan
lub obcych osób. - Możliwie zachodzące spory między skar-
bem, i włościanami lub innymi świadkami należy wdro-
dzić porozumienia wzajemnego załatwić, w przeciwnym
razie zaś oznaczyć jako kontrowersję i spór ten w drodze
odpowiedniej przeprowadzić. - Lepiej jest w drobnotkach i
bagatelach zgodnym sposobem działać, a jeżeli uporczy-
wie, na swoim zdaniu obstawać, to się rozumie, że ten
czas, jeżeli iaka wątpliwość w stanie rzeczy zachodzi,
i interes dla skarbu, nie dosi jamy. - Dobrze storo-
żnicować także stosowna odpowiedź, rządnym postępowa-
nie uzyskać zgodę, a z małym kosztem czasem zabezpie-

czyje

zabezpieczyć się, można od przybrych długoletnich sporów,
które rozrywają. Na starbu, kwydankami i z niepomysł-
nym skutkiem się kończą. —

Na wypadek, zamiary wstąpić lesniczego, powinien być ob-
wiązany wychodzący stremu następcy oddać, najpierwej
granice lasów do rewiru jego należących. +

Nie można by albo niem od niego żądać dozoruwania i pilno-
wania lasu i zapasów w tym się znajdujących i prowa-
dząc go do odpowiedzialności, w przypadku zajścia jakiego
sporu lub zdarzającej się jemu jakiej nieprzyjemności,
jeżeli, nie jest dobrze obznajmionym z granicami swego re-
wiru. — Aby więc w takim wypadku, nie miał przywar, ki,
ze mu granice rewiru, nie zostały dokładnie oddane, to
powinno onymosi ta zarząd pro jej uskutecznieniu być
stwierdzona, w tamyższym podpisem, w Obowiązku, wystę-
pującego lesniczego, na wspomnianym protokole. —

Najmniej raz w roku, ma lesniczy z dodanym mu, w pomoc pod-
lesniczym, dozorca lasu, lub gajowym obejść całą granicę la-
sów od punktu do punktu, i w pewnym terminie zdać krót-
ką pisemną relacyę, nadlesniczemu, a gdzie takiego nie ma,
rzędcy, lub posiadaczowi lasu, z dodatkiem ze granicy lasów
sz, w przynależnym stanie, lub jesta czyli omia obłożono-
ści lub powzię parzka, która, jak najspierstwiej załatwić
potrzeba. — Każdego trzeciego roku, zaś ma Nadlesniczy,
rzędca lub sam, właściciel, w tem, względzie, przedsięwziąć
rewizyę. —

Le pola, łąki i pastwiska w łoscianiskie, lub czyje inne wle-
ści, się znajdujące, powinny być odgraniczone, i tak jak

nieustronnie granice doprowadzone przesię się rozumić -
To powyżej wyszczególniane odgraniczenie, ma każdemu po-
miarowi poprzedzać; miernik, którym has przemierzył a grani-
cy i między odpowiednie nie ustanowił, wiele uchybił; robota
tego jest do niczego, awyłożony pieniążek na nią, widocznie wy-
rzucony. -

Instrukcyja drukowana, w celu pomiaru Katastralnego od Aza-
du, każdemu Dominium udzielona, nakazuje wyraznie poprze-
dzenie takiego oznaczenia granic. - Tam, gdzie temu kadodyc
uczyniono, można użyć mapp. Katastralnych a prodług nich
wystyczyć między przez miernika. -

II

Obznajomienie się z Przebiegiem lasu i stanem tegoż na Wewnątrz oraz utrzymanie przestrzeni lasowej zarówno w zadrzewianym stanie

Drugą czynność leśniczego co do kontroli jest jak najdokładniej-
sze obznajomienie się z całym przebiegiem powierzchniowego mu lasu,
i stanem tegoż na wewnątrz oraz utrzymanie przestrzeni lasowej
zarówno w zadrzewianym stanie.

Jeżeli lasy są uregulowane i plan gospodarczy przez Technika la-
sowego sporządzony, natenczas leśniczy, obowiązany jest, zostaje
przepisom tego planu jak najstaranniej, zadosyć czynić.

Mapa lasowa, wykaz pomiaru szczegółowego, dokładne i
szczegółowe Opisanie lasów pod względem położenia gruntu,
gatunku, wieku, wzrostu i zuwarcia drzewa, i tak również stosun-
ków wjałowich się lasy względem odległości, ^{odległości} ~~Starebnictwa~~ miejscowości i
t.p. znajdująca, na reszcie i podział lasów na działy gospodarze, na
oddziały i podziały obręb składające się stanowią, plan gospodar-
czy a ten jest pewną skazówką dla manipulującego leśniczego.

Wziąwszy mapę lasową do ręki, i przemieszczając nią każdy oddział
lasu porządkiem osiągnie leśniczy prawdziwy obraz całego lasu,
i przywłaści sobie dokładną wiadomość o stanie wszystkich drze-
wostanów, zapustów, ptozyczów (haliz), miejsc do kultury prze-
znaczonej, jako też danielnic, linii i innych oznakach, m.p. Stupów.

numerowanych, tablic, kopców, wick, i t.p. które pojedyncze obre-
gi gospodarze, ich oddziały i podziały iedne od drugich dzielą i
stanowią, tudzież, o stanie foss, i rowów, bagna i mozaary o-
suszających, dróg lasowych, mostów, rogatek, i t.p.

W celu utrzymania tego wszystkiego zawsze w dobrym stanie
powinien leśniczy las często zwiedzać, i dodanych mu w pomoc
podleśniczych, dozorców lasu, i gajowych w przydzielonych im
czynnościach kontrolować, dzień tej swojej kontroli, w księzecz-
ce Szuborra, tych ludzi, w ciągnąc, i każdą zachodzącą zmianę
natychmiast — przy żadnej zmianie las, koncem roku, poje-
dynczo, relacyę, dać do zarządu dóbr.

Razemca lub właściciel dóbr obiecdrażyć, lasy poweższe z lisku-
technicznego wlecie przegladu, i z porównania tego z mapą i
z planem gospodarczym, przekonanie, czyli leśniczy ze sta-
nem lasu, na ^wMemnatorz dobrze jest obeznany, a księzeczki
Szuborre ludzi iemu podrzędnych, zaswiadać, jak często leśni-
czy las odwiedzić.

Plan gospodarzy iudziela, leśniczemu, oraz objaśnienie gdzie, co, i
kiedy on, wlecie, ma przedsiębrać. Tak, zaś to wszystko, ma wsku-
teczniać, to się, nieda, dostatecznie powieścić, narret i w najobsz-
niejszej instrukcyi.

Wymaga to umiejętności fachowej. Staramiem, więc, właścicie-
la lasów powinno być, zarząd i administracyę takowych, li-
tylko, w swoim, zarządzie, dobrze wykształconemu, leśniczemu, po-
wierzyć, co, wprawdzie, na małych, posiadłościach, z przyczyn
większego, wydatku, utrzymania, takiego człowieka, zwykłe
jest, nie, możebnym. W tym razie, byłoby, dla, właściciela, la-
su, zwiększną, korzyścią, polecie, zlustrowanie, swego, lasu, raz

do roku przez jakiego technika, sąsiadów lub kogo ino.
 Tenże wyznaczy służby roczne według mapy i planu gospodarze-
 go, włoży etat drzewa i wykazy kultur lasowych i postanowi
 przepisy w celu poszczególnego za gospodarowania, i zastosowa-
 nia się do potrzeb miejscowych przez przeciąż całego roku dla
 służby lasowej. - Takie zwiadczenie i ilustrowanie lasu oraz i
 pozostawienie pisemnych rozporządzeń przez technika lasowe-
 go kosztować będzie kaledwie kilkanaście Lt. Płynskich, rocz-
 nie, a lesnicy miejscowy, chociaż i mniej teorycznie wykształ-
 cony, jeżeli tylko jest wiernym i pilnym człowiekiem, i posia-
 da choć trochę rozsądku będzie starannym, dać mu infor-
 macye i przepisy już z tego powodu jak najlepiej wykony-
 wac, aby przy następnej ilustracji nie szysną nagane
 lecz przeciwnie postawać na kadonobnie, a przez to samo za-
 bezpieczyć sobie na przyszłość uwzględnienie swego Chle-
 bodarcy.

W dobrach wlasny obfitych i użytkowanie tychże dozwolają-
 cych, jest oprócz podobnych lesniczych przyjąć umniejszonego
 Nadleśniczego, a czasem nawet i Dyrektora lasów po-
 trzeba.

W lasach nie uregulowanych zaś których ierwie dość mamy w
 kraju, nader oizako jest lesniczego kontrolować, ponieważ
 nie ma podstawy, na której to oizakby można. -

Uregulowanie lasów staje się zizakym nieodzowna potrzeba. -
 Nim jednak to z niemałomi kosztami podjęzone dzieło na-
 stąpi, nie pozostaje wlasoielowi, lasu nie innego, jak pole-
 cić zwiadczenie lasów swoich przez technika lasowego, kogo
 ino i oznaczenie przez niego choć w ogólnym zakresie

planu gospodarczego, do którego leśniczy miejscowy, swoje czynności ściśle powinien zastosować.

Byłoby powrotem technika lasowego i tak, inną dla posiadacza lasu, niemożliwe lub z wielkimi trudnościami powstające, to zawiadującego leśniczego tem, wzniesieniem staraniem, być powinno, obznajomienie się z całą przestrzenią posiewzonego lasu, i stanu tegoż na ¹² Mewrastrze, pomieniam od przestrzeni lasu; stanu tegoż, powiń także sposób zagospodarowania, a zatem też i roczny dochód drzewa. Nim więc leśniczy przystąpi do wynalezienia dochodu drzewa, i do opracowania projektu na pierwszy rok, lub na pierwszy, kolej cieża, w taki sposób, ażeby przyszkoleniu, uporządkowaniu lasu, nie stać wielkiej przeszkody, będzie tego najpierw, starannością, o spróba ustalenia granic na pewną, jak poprzednio, mówiono, przysposobie sobie obrak ogólny całej jemu powierzonej przestrzeni lasu, w sposób praktyczny.

Przechodząc las w różnym kierunku powozem leśniczy wiadomości, że tu, w tej lub orzej obszerności znajdują się części lasu liściastego, tu zaś iglastego lub mieszane. Będzie natomiast czas wiedział, że ma dwie lub trzy kategorie lasu. Powiemie dalej, że kowada, kategoria lasu, osobna obejmuje w sobie tu, taha, lub ora, cieża (poprzybliżeniu) lasu starego, to jest: młodo, rebnego i przestarnanego, który na przyrost więcej ani dobrego przyrostu, ani polepszenia stanu swego nie obiecuje, puzsem od roku do roku więcej ręknie, odumiera, tu zaś, przeważnie rebnym las, to jest: płatwiasty i bu-dulcony, lub dopiero zbliżający się rebnosci, to jest: krowiasty; tu zaś las mieszany, mieszany w sobie drzewo xdatne

tylko na taty, tu las perdyorny, tu kapusty, gainiki, wyrsly, haliany płosocy i t. d. - Powezmie narexcie, która porzecz-
gotorra oxsie lasu jest w dobrym xwarciu, która przeczadz-
na i przeplondronana, na której jencze stoja nasienniki
dub ochronne drzewa, i oxi te oxsie lasu miodnikami sa,
podszycie lub nie. Przytem przekonasz, które oxsie lasu lub
xrsbor sa wypraxane przez bydlo, gdzie nader moono wygra-
biono liście na wodseiockę; jaka jest kleba, xiemi lasowej, jakie
położenie lasu, i t. p. -

Na fundamencie w ten sposob osiągniętej wiadomości całej
przestrzeni lasu włoży lesniczy tabellaryczny przeglad tejże,
oznaczy każdą od siebie odrozniającą oxsie numerami, spi-
nie, stan drzewa i miejscowości każdej takiej sekcji, probi
podług tego przegladu. Stac rzucany i będzie w stanie w
przybliżeniu oszacować, jakie i owe drzewo, natej lub owej prze-
strzeni znajdują się tu i tam.

Na lesniczemu obszerne bory powierzone, w których niema odpowiednie-
go pokupu na drzewo, i w których licha manipulacya istnieje, to po-
dziel tenże takie obszerne lub nie przystępne lasy na trzy główne
oddziały. Pierwszemu przydziel takie oxsie lasu, do któ-
rych przystęp jest łatwy, pokup odpowiedni lub możebny, i
gdzie by się dała większa manipulacya przeprowadzić, rozcina-
jąc las porzbami regularnemi; drugiemu oddziałowi zaś
takie oxsie lasu, do których trudniejszy jest przystęp,
gdzie drzewo tylko na gonty, klepki lub na tarty materiał
da się wyrobić, i na przystępniejsze miejsce wywieść lub
wynieść, gdzie więc tylko plondrującym sposobem pojedyn-
cze drzewa dadzą się przytkować; trzeciemu narexcie

przydnieł takie części lasu, które nikt nie ma, wcale żadnej, mani-
pulacji leśnej nie wywalała, i gdzie może tylko paszenie bydła
i koszenie trawy na płowcach, jest możliwe. —

Przy powyżej wymienionej czynności, ma leśnicy wyzna-
kać wszystkie haliny i nieodrzwione miejsca, znajdujące się
wewnątrz lasu, a mianowicie w kapustach i młodocianym le-
sie, które po części mają być ekonomiczne, jako siarowizna
lub pastwiska, na przyszłość pozostać, po części zaś, uprawie
lasowej i odrzwieniu, się oddanymi być mają. Te ostatnie
leśnicy, odpowiednio pomierzyć, przestrzeń każdej zoso-
bna na morgi, w przybliżeniu oznaczyć, i do wykazu temu
odpowiedniego, który podług wzoru 2ff. utworzony być może,
wciągnąć. —

W lasach naszych, jeszcze nie uregulowanych, w których się
od tyle lat już po całej ich przestrzeni, bądź tu, bądź owdzie
manipulacje, natrafiamy na tak wiele halin i nieodr-
zwione miejsca, że przy takim takim, nie oględnym, wzięt-
kowi lasów, nie bez przyczyny, zmierzania tychże, obawiać
się trzeba. A więc, nim regulacja lasów tych, nastąpi, należy jest
ukulturowanie i odrzwienie halin i bezdrzewnych miejsc w ka-
pustach i młodocianym lesie dobroczynnym działaniem ze stro-
ny leśniczego. Wycina on wprawdzie drzewa grubsze i dobrze
spieniężyć się dające, robi sagi, wyrabia gonty, tli węgle, pali
popiół na potaż i. t. p. bez planu i bez pewnego systemu; lecz, ie-
żeli przytem te miejsca, które on lub poprzednicy jego wyplą-
dowali, wycieli i wypalili, na nowo oddaje kulturowi lasowej,
i takowe na nowo odrzwia, to mu przecie przy całym tym
jego niesystematycznym cięciu lasu, nikt dezolacyjnego

postępowania w gospodarstwie lasowym, zarumie nie może; ow-
 szem przez obsianie, przez sadzenie, przy sadzeniu talich
 miejsce w lesie, które jako bez wszelkiego ryzyku / chyba tylko że
 licha pasze dozwalają / wydatki skarbu ^{nie} powodują, gdyż produ-
 któw krajowy z nich zawsze opłacony być musi, przy czym się on
 do ogólnego dobra, mianowicie, że nasze w ten sposób, i w sposób
 spustoszone, i obnażone części lasów w kraju nie tylko na przy-
 szłość lasami zostaną, ale, że i potomności, potrzebnych drzewo-
 stwa, podobnie jak, my teraz, odpowiednie wykorzystanie osiągnąć
 w stanie będzie. —

Cóż to lasu, chociaż, po części, gwałtowniejszym sposobem, przedsię-
 wzięte, jako by się należało, nie jest tak szkodliwe, i nie grozi
 nam tak straszliwie, niedostatkami drewna, jak, zaniechanie
 kultury lasowej, to jest: porostaniem miejsc, wyciętych, bez
 wszelkiego zagajenia, bez wszelkiej uprawy przez długi prze-
 ciąg czasu, lub też, na zawsze. Lasy wysokopienne, można re-
 bene, są, wprawdzie, wielkim kapitałem, i ozdoba kraju, lecz
 ich egzystencja nie jest pastwą naszą, chyba jedynie dla
 tego, że przezbiegłego, rydka do nich, i szczerze, nie dopuszczamy,
 ich chronimy. — Lustrując lasy, oświecy się, gdy natrafie-
 my wysokopiennie, można rzetelne, i dobrze utrzymane lasy, i
 uchwycimy, pochwałę, leśniczemu, który ich dozoruje, lecz, na
 daleko, wistawę, pochwałę, zasługują, taki leśniczy, który nas
 przeprowadzi do pięknych, kapustów, na miejsca, które się już, pod
 czas jego służby, sadzili, i tu, dobrze, uskuteczniły, i szczerze,
 i szczerze, tu, szczerze, i szczerze, i szczerze, i szczerze, i szczerze,
 tam, na osuszonych, i szczerze, i szczerze, i szczerze, i szczerze,
 lub, pod, i szczerze, i szczerze, i szczerze, i szczerze, i szczerze,
 podobnie,

piernuskiego za dobre utrzymanie rebnego lasu, cenimy tem wię-
cej szlachetny czyn drugiego, bo w nim istnieje myśl szlachet-
na proź chronienia lasu, proź osiągnięcia z niego zysku dla
swego chlebobawcy, dlań i dla potomków tegoż.

Wykaz powyższy podług wzoru $\frac{2}{10}$ potrzebny wraz z ^WWyka-
zem odnoszącym się do oznaczenia granic lasów przedkłada
lesniczy rząd ^{lub} właścicielowi dóbr w celu przeznaczenia
funduszu do uskuteczenia wykazanych kultur i obwarowa-
nia lasów, i zdaje skoncem każdego roku relacyę z postęp-
niem się na poprzednio przedłożony wykaz, czyli i jak dalece
kultura i ustanowienie ^{granii} lasów w zeszłym roku uskuteczono
roskady, poczem rewizyę tych robot ze strony rządu lub wła-
ściciela dóbr przedsięwzięta być powinna. —

III

Oznaczenie i Oszacowanie rocznych zrębów na następny rok

Trzecia czynność leśniczego co do kontroli, jest oznaczenie i
oszacowanie rocznych wyrębów.

W uregulowanych lasach powinien leśniczy na kasadzie planu
gospodarczego podług mapy lasowej co rok, jeszcze przed na-
częciem manipulacji lasowej zręby na rok następny wleśie
wytyczyć, takowe, miedzi słupkami lub kopcami, oznaczyć,
oszacować, i tak zrębny wykaz statowy drzewa, na miejscu
przeznaczonego ułożyć, w którym wszystkie sortymenta tego
na wyrębach się znajdujące do sprzedaży, na piśmie przeznaczo-
nego, lub w rębnie wyrobic, się mającego, wyszczególnione być ma-
ją. —

W celu oszacowania zrębów wysokościowych, a mianowicie ka-
siewnych, należy rozważyć, czyli, na rok następny wszy-
stkie zręby, lub które z nich tychże dogodnie będą do sprzedaży,
i czyli można przewozić, nato liczyć, że cała ta część, wy-
przedana, być może, w którym to razie poprzedzające obliczenia
i klasyfikowanie znajdujących się piśni li tylko, na takowym
do sprzedaży drzewa, na piśmie przeznaczonym, zrobić przed sie-
cią, se, i ich ilość przy wykazie statowym, na rok następny

przedłożyć się, mającym osobno, wciagnąć przymien. -

Gdzie widoku, nie ma drzewo na posobie stojące, z pioną ciałkiem
wyprowadzić, lub gdzie, kręty, niski, pionne, do, wyobrazić, prze-
znaczone, tam poszczególnie obliczenie i klasyfikowanie nie
jest potrzebne; tam, wypadła, przed, się, wzięci, tylko, próba, i
na podstawie tejże, wyrachować, stosownie, do, całej, przestrzeni,
krętu, poprzeciu, tu, także, całą, ilość, pion. -

Przy poszczególnym obliczeniu i klasyfikowaniu pion, na kre-
cie, oznacza się, takowe, porównaj:

Nasienniki litera - - - - - N. lub, się, ich, na-
pniem, nakrapia, lub, stoma, obwisane, lub, też, w, wysokości, 4
stop, od, ziemi, obnara, się, ich, z, kory, na, pół, +

Materiałowe pion litera - M.

Budowlane „ „ - B.

Opałowe: „ „ - O.

Napewno, trzy, sorty, pion, pisać, się, kółkiem, przez, powyż-
szej, litery, także, i, liczba, porządkowa, która, zgodna, jest, z, lic-
bą, porządkową, spisu, poszczególnego. -

W rubrykach, od, granicznych, umieszczają, się, długości, w, sążniach,
i, grubości, w, calach, całego, stop, od, pionu, w, średnicy, mierzone,
kardy, pion, osobna. -

Ten, spis, w, trzech, egzemplarzach, dla, rządu, nadleśniczego, i
leśniczego, sporządzony, jest, podstawą, do, zapublikowania,
sprzedaży, tak, zwanej, konieksjonalnej, która, w, oznaczonych,
dniach, w, czasie, przymusym, przez, Spis, miesięcy, przez, rząd,
nadleśniczego, i, leśniczego, podług, w, danej, taryfy, na, wszystkie,
gatunki, drzewa, w, lesie, publicznie, się, uskutecznia -

Wyprowadane, drzewa, należy, parac, do, wspomnianego, spisu, z

przytoczonym;

z przytoczeniem narzecz? Kupujacych i kwot piernicznych przez
tych wlesie do rok rządy ubozonych wciagnaj, drzewa sa-
me cecha odpowiedna, na pomoc, młotka lafowego napismi
i nakorzeniu zaopatruje, proczem takowe siezte, i klasu wy-
wiezione, byc moge. -

Upatone drzewa oznaczaja sie napisem liter matych tak,
ze litera a znaczy 6/7

- b. — 8/9
- c. — 10/11
- d. — 12/13
- e. — 14/15
- f. — 16/17
- g. — 18/19
- h. — 20/21 i t. d.

calowe drzewo. Stosi tychre motuje sie kreskami pod odpowie-
dna, litera, w wykazie f. obow wzor 3. i. aze sumowawszy
kreski dozozy sie kazdej klasie grubosci dlugosci wozni
w przeciwni. -

Trafitby sie, kupiec, na drzewo z pnia, na opad przexnaczone,
nateczas oznacza sie takowe liczba porzatkona, Salna, i
wciaga sie do wspomnionego spisu, nadajac temuż cecha od-
powiedna. -

Wyspanniony wykaz etatowy, moze byc ubozany, podług przy-
kazanego wzoru 3. Tenze powinien w sobie zawierac: -

- 1° Wyzwazobnienie kazdego zrebu, na rok, nastajny do wyoi-
cia przexnaczonego, z narzeczem obręgu, oddziatu, pod
podkarku i liczba odpowiedna wlesie. -
- 2° Opnzanie, czyli prob kensniatery do lasu, wysokopiemnego.

niskopiennego, potażonego lub też w sposób zagospodarowania plusdrujowego, -

3° Mniejże lub większe znaczenie drzewa, na trzbie stojącego,

4. Sposób odmłodnienia, to jest: czy się przedsięwzięcia ma zrobić przygotowanymi, amianowicie, czyli pasemny, (Ciemny) lub udoskonalajony (jasny), lub zupełnie, albo też tylko przetrzebienie. -

5. Przestrzeń drzew w morgach.

6. Gatunki drzew.

7. a) Liczba ogólna wszystkich drzew na pniu stojących wyjąwszy te które mające takowe części stop nad ziemią. -

b. ilość na następny rok do wyjęcia przeznaczonych drzew, ze summy wymienionej pod a).

c. ilość pozostać mających nasiennek, lub w celu ostony przetrzebi do wyjęcia nieprzeznaczonych drzew w sztukach. -

8. ilość teat dubeltowych i pojedynczych, w kopach, lub sztukach.

9. a) ilość drzewa podatnego do budowyłi Okrętów, statków, i Galarów, -

b. ilość kłociów do tartaków lub ręcznej trawki przeznaczonych,

c. ilość wyrobic' się mających sztuk pni na gonty.

tużniez

10. ilość szyn w potanach Turpanych (szczapowych), w braglakach, lub gatexiowych, tu i owidnie Turczyzna, naroznie

11. ilość fut parasprzanych leżaniny i zbieraniny grubej i cienkiej, tyk do obrniełu i grochu, fasygn, kory i s. p.

Pomyśle wyznaczeni i rubryki wykazu, o którym mowa, są dostateczną skazówką, do Wzoremia tego; będzie tylko trzeba

wyjaśnić punkt 10^{ty} w celu wyrachowania ilości szgorów. -
 Ilość szgorów kupanych da się łatwo wyjednać, jeżeli po odtrąceniu pi
 pod c. w punkcie 7, również pod a. b. i. c. w punkcie 9, wyka-
 zanych, od ogólnej sumy drzew (punkt 7. a.) przestawsz ilość
 na pomocą tabell kubicznych (Koty, Grabnera, lub Henkiego)
 zredukujes się na stopy kubiczne, i podzielis się sumę tychże
 przez 80, jako przysięby wymiar masy drzewnej w jednym
 piut kubicznym szgu znajdujące się. -

Ilość szgorów w kraglakach, i gałzsiowych, niemniej leżaniny
 i zbieraniny, będzie trzeba, na podstawie przedniważszej pi-
 by lub podług orzeczenia praktycznego uzasadnionego
 na doświadczeniu, wprzećsiciu przyjąć. -

Doświadczyłem, że wprzećsiciu na drzebie gruborobnego drze-
 wa bukowego, dębowego i sosnowego dobrego piwarcia przy
 1000 szgach kupanego drzewa, 250 szgorów w kraglakach i
 125 w gałzsiach postawiono, przy czem oraz wydane 20-
 staby 100 fur grubej, 300 fur słabej leżaniny, i 3000 fur zbie-
 raniny, ktorem rezultat w stabsobnych drzewostanach lub
 też w przepłodronionych, całkiem naturalnie wrażej się oka-
 zał. -

Odpis takiego wykaru doręcz klesniczy najdalej do 15^{ty} Paździ-
 nika każdego roku rzędcy lub włascicielowi lasu, ażeby tenże
 naprzód wiedział, gdzie to jest, w których okolicach lasu, wiele
 i jakie gatunki drzewa narobach się znajdują, a zatem
 na rok następny się do wycia, tudzież w jakim kształcie
 i formie wyrobionej i użytkowane lub wyprzedane być mo-
 ga. -

Skazy wykar taki wresku można przez porównanie tegoż w

wlesie czynności leśniczego dość dokładnie skontrolować i oce-
nić.

Co do lasów nieregulowanych, zaś, to jest takich, które albo je-
szcze nie są pomiarzone i na rzędy podzielone, lub dla któ-
rych jeszcze nie sporządzono pewnego planu gospodarczego, powin-
nien leśniczy nabywszy pierw wiadomości należyte, prze-
strzeni lasu i stanu tegoż, uwzględnić najpierw potrzeby
na rok następny skarbu swojego, i ciężkie należyte stuz-
kownictwa, w celu paspokoju na tymże, potem zaś potrzeby
osiadłych i jutrzejszych, fabryk i rzekodzielni w mieście i
w pobliżu, jako też, w odległości i na granicy, porębnictwa
na gatunki i sady drzewa.

Na podstawie tych potrzeb w należytej drodze osiągniętych
wykonywać leśniczy jeden lub więcej przębów wlesie, i pannaosa
także, na sposób jak poprzednio powiedziano podpowie-
dnym uwzględnieniem miejscowości.

Uznając jako potrzebę nieodzowną, ażeby leśniczy, jeżeli niema
pośrednika techniczno-lasowego, sambył dostatecznie wy-
kształconym w zarządzie swoim, niebyłoby namiejscu, a na-
wet nieodpowiadałoby tej rozprawy, udzielanie po obstrzerności
techniczno-lasowy sposób działania w wyjednanu, i zagospo-
darowaniu przębów na zasadach umiejętności leśniczej; ma-
jąc jednakże wzgląd z smutnego miastety doświadczenia, że
w większej części Kraju naszego prywatni Urzędnicy leśni-
cy, ludźmi, którzy nie mieli sposobności nabyć należytego
wykształcenia w swym zarządzie będzie nieodrzucały uwaga
tychże zwroć:

1° Ażeby równe przęby ile możności jeden obok drugiego i

Wtem

- 1° wtem kierunku, wyznaczać, by lasy na wprost wiatrów szkodliwych, wystawione nie były,
- 2° ażeby takowe tak, uszykować, by zapusty i młode drzewostany niecierpiły przez wynoski drzewa,
- 3° ażeby najstarsze drzewo, jak w ogóle i takie, które, małe lub, żadne go przyrostu, nie obciąża, najpierw wyciąć i przytknąć,
- 4° ażeby również i w przewidzianych, rzadnych drzewostanach jeżeli takich więcej się znajduje i na niektórych, złych, zaroił już powstała ażeby jeszcze uszkodzona, nie jest, albo jeżeli takowe drzewostany w same są, obfite, ponasienie, najpierw odnowić, ażeby,
- 5° ażeby krępy, nie mieli ani, za, nadto, wielkiej, ani, za, nadto, małej, obszerności, i takowa, w odnowieniu, propozycji, była do ogólnej summy całej przestrzeni lasu: -

Wyznaczenie summy przestrzeni lasowej, na jeden rok do wycięcia, przyznawanie się, mającej, zawsze, od ogólnej summy powierzchni lasowej, i od przyszłej, kolei, porobowej, dla całego lasu lub dla pojedynczych, głównych, oddziałów, tegoż. -

Ładując, do summy, miejscowe, zagospodarowanie lasu, wysokopionego, a, mianowicie, takiego, przy którym, wówczas, otrzymać, można, drzewa, grubego, ciemnego, białego, ciemnego, do przyznania się, jednej, koleji, porobowej, podług, gatunku, drzewa, przeciąg, czasu, 120, 140, do 180 lat, wielu, osiągnięcia, buńca, miernego, 60, 80 do 100 lat.

Przy zagospodarowaniu lasu, niskopionego, to jest, takiego, którego, cel, jest, wyhodować, tylko, drzewo, opałowe, 20, 30 do 40 lat.

Tyle, w ogólności. Porządnie, objaśnienie, potem, względnie, wprawdzie, nie, całkiem, odpowiednie, lecz, dostateczne, można, osiągnąć, z dzieła, przez, Auleitnera, w polskim, języku, napisanego, "Gospodarstwo, leśne,

Warszawa, 1845 r."; najdokładniejsza nauka, zaś w tym przedmiocie uka-
łaja nam "Wassmann'sche Dieta", Cotta & Wulfschlag" przekładane
przez Jana Kupferschmiedego pod tytułem "O uprawie lasów, Poznań"
1838 r., i "Lewiner's & Wulfschlag", które daćdo pod tytułem: "Upra-
wa lasu" w Kancelaryi mojej, na język polski przetłumaczone, prze-
mnie zaś przejrane i do lasów prywatnych, w foliacji dodatka
mu memi zastosowane, wkrótce prasa opuści.

Do skutecznianom wytyżeniu, w lesie przedsięwzięciu lesni-
cy, oszacowanie tychże, w ten sam sposób, który poprzednio co do
lasów już uregulowanych, udziałowy został, wyrobi oraz wykaz
drzewa, wreszcie, się, najmniejszego, również, podobny wzoru, poprze-
dnio przytaczanego, i przedtym tenże do 15 Października każde-
go roku, rządowy lub właścicielom lasu, - na podstawie którego po
skuteczniejszej rewizji, w lesie i aprobacji lub korekcyi, w
tegor, manipulacya lasowa, w odnośnym czasie, to jest: od 1^{go}
Listopada, ma być rozpoczęta, a najdalej, z ostatnim Kwietniem
ukończona. -

IV

Prowadzenie rachunków z Przychodów i Rozchodów produktów lasowych

Czwarta czynność leśniczego co do kontroli w sawodzie leśnym jest: wszystkie przychody i rozchody lasowe zawsze trzymać w przynależnym przeglądzie, takowe jak najdokładniej zawsze zachować w ewidencji, i z nich składać, w pewnych ^{przychodach} przygodach porządki gotowy dokument rachunkowy.

Tak w uregulowanych jak i w nieuregulowanych lasach, zawsze jest potrzebne prowadzenie niejakiego spisu, w wszystkich przycho-
dów i rozchodów produktów lasowych, przez zawiadującego ażeby najprzód, w pewnym czasie raz w roku, z końcem każdego roku mieć przegląd, czyli wogółności las, zysk przyności lub nie, i aże-
by osiągnąć przekonanie, jaka wartość lasowa w porównaniu z jin-
nymi gajziami gospodarstwa wiejskiego, w ogółności się oka-
żuje, podobnie, ażeby w potrzebnym razie, mieć tylko każdego czasu mieć możliwość, zapasy lasowe skontrolować, to jest produkty laso-
we bądź to przez sprzedaż, bądź dla własnych potrzeb, wyafy gno-
wane, i rzeczywiście, stanem lasu i zapasów tegoż, porównać de-
praz zawiadującemu lasem, oficyalnie, dać sposobności do wykaże-
nia i postępowania swego, w przeprowadzeniu przychodów i rozcho-
dów wszystkich produktów w lesie jemu powierzonym.

53
Tej potrzebie uwaga, daje się wtem celu każdemu officialisowi la-
sowemu zaraz na postępie w obowiązku pewną instrukcyę i sub-
informacyę. Bez takiej instrukcyi niepodobny jest dobry i odpo-
wiedni zarząd i administracya jakiejkolwiek gubercyi gospodar-
stwa. W zarządzie lesnym, amjanowicie co do rachunkowości
lasowej różna, tak na obszernych, jako też na pomniejszych
posiadłościach, następująca instrukcyja, wycię, która w razie po-
trzeby łatwo zmodyfikowana, i do stosunków miejscowych oraz
do zarządów posiadacza lasu odpowiednio zastosowana, być może.
Gdzie przyrośnięty, małej przestrzeni lasów i nie obszernej ma-
nipulacyi, posada nadleśniczego, nie jest potrzebna, tam wy-
kazany czynności, ostatniego w tej instrukcyi, udzielone, rzęca
albo samu, w posiadaniu dóbr.

Instrukcyja

dla manipulacyi lasowo-ekonomicznej i lasowo-rachunko-
wej.

I.

Warden lesniczy, ma prowadzić

- A, dziennik przychodów
- B, dziennik rozchodów, i
- C, wykaz niedoborów,

II.

nadleśniczy, zaś:

- A Summariusz przychodów i rozchodów
- B Kontrole przychodów, i
- C Dziennik wydatków pieniężnych,

III.

Przydca albo Kalendarz skarbowy narekcie,

α Kalendarz

β Dziennik asygnacyjny, i

γ osobny rachunek kaso-lasowy.

Do wszystkich tu powyzej wyznaczonych dziennikow, wykazow i rejestrow, oprocz jednego dziennika, wyplat pionizonych st. ty jedna tylko sorta drukow podlug rozazu tu pod liczb 4° przy-
kazanego.

do I. A.

W dzienniku przychodow stacima:

- 1° Porozumieniu z przedniego kwartalu (z poprzedniej linii) przez nad-
lesmiego napisana i podpisana.
- 2° Nowy przychod z kwartalu biezacego (z drugiej i nastepnych
liniach.)

Do tego naleza:

- a.) wszystkie wyroby lasowe, jako to: sosny, kloce, taty, koty, pod-
pory, tarcice, gonty, wsgle, kora i t. p.
- b.) Drzewa na piu stojace do seiniama szeregofono poznaczone,
wysechowane i lesowiennu przez Nadlesmiego do szeregofo-
wego dozoru podlug spisu oddane,
- c.) Drzewo na piu z wyjatkami drzewa do b) przez tego kol-
wiek zakupione, i przez tego wyciagc sie majace, lub ma-
mxytek skarbu wyasynowane,
- d.) Wszystko to, co sie poprzednio, to jest: przed wydatkiem szeregofo-
wami prznaczone, ani obliczone nie da, jak np: kbiotka le-
samna i. t. p.

Przychody pod a) i b) musza, zaraz po odebraniu, lub wysechu-

wamiu, pod c) i d) zaś równocześnie z wydaniem (to jest po po-
przeiny) i zacięgnięciu do dziennika (rozchodów) w przychod być
wciągnięte. —

Jżeli rzecz (przedmiot) w przychod wzięta powstała z wyrobienia, ko-
sztu jakiego kolwiek, wymagającego, należy lesniczy przy zapisaniu
tego przychodu, za który co do ilości i jakości zostaje odpowiedzial-
nym, wyda wyrobnikowi poswiadczenie stosowne do poprzednio
z nim przez rządca przez nadlesniczego lub przez siebie samego
(bądź do tego upoważnionym) zawartej umowy, i zacięgnię, nale-
żyłości jego w odpowiedniej rubryce albo jako należności w gotówce,
jeżeli przychod wyrobiony został za gotowe pieniądze, albo jako
należności w produkcie lasowym, na wartości pierzysana, podług
taryfy lub umowy policzona, notując oraz pod rubryką „wraz”
ten produkt w naturze.

Do tych poswiadczeń wzięć można karteczek drukowanych po-
dług wzoru pod liczbą 5 przyłączonego.

3. Na koniec każdej stronicy lesniczy loteryje wszelkie poprzednie
popisy, robi zmieszenia i przenosi listus na drugą stronę, a z
koncem każdego kwartału (lub miesiąca) ten dziennik zamy-
ka, sumując cały przychód. —

Do I. B.

W dzienniku rozchodów, który tak samo urządzony jak dziennik
przychodów, sta tylko jedna roznica, że zamiast rubryki liczb prząd-
kany, znajduje się rubryka liczb asygnacyi, ma być

1° Każda asygnacya w przeciągu 24 godzin po otrzymaniu tejże
przez lesniczego całkowicie zapisana.

Pod rubryką „wymozegobnienie” zapisuje się data tego, do kogo, za
co i pod jakim tytułem asygnacya jest wydana, przez co wyda.

leka co do dziennika, się uskuteczania; w stosownych zaś rubrykach wyszczególnia się przedmiot wyasygnowany, a w przedostatniej rubryce liczba dotychczas kwitów i poświadzeń.

2. Łatus, Transłatus i summa ogólna kurastalna, jak w dzienniku przychodzić...

Do I. C.

Do wykazu niedoborów z asygnacji, do którego ten sam wzór służyć ma, co do dzienników przychodu i rozchodu, wpisać będziemy po odebraniu asygnacji w pierwszej rubryce jej liczba w rubryce "wyszczególnienie" pokrótce tylko imię lub miejsce, dla którego asygnacja wydana, a w rubrykach odpowiednich przez wyasygnowania, i podkreśli te linie atramentem.

Ponieważ zostawi tylko teni storkowych, ile kwitów i poświadzeń, do asygnacji jest dotychczas, proczem zrobić atramentem linie podwojną, pod którą zapisywać będzie asygnacje, napisującie tem samym sposobem jak wyżej.

Po uskutecznionym wydatku zaciągnię kwitów odpowiedni podzaciągnięta, należy zaciągnąć wyasygnowana.

Wykaz ten służyć ma do wyjaśnienia całego, należy zaciągnąć wyasygnowanych, i do każdej chwili wego zskontrolowania rzeczywistego stanu w lesie prowadzić się będzie w każdym rewirze przez cały rok, i dopiero z końcem tego się zamknąć. Sprzecznym z tem tego wykazu wynika, że tylko takie asygnacje, które zaciągnięte być mają, które od razu i jednego zaspokojone być nie mogą, i których przedmiot poprzednio po przychodzie jest wistny.

Asygnacje naprzykład, na leżaninę, zbierkę, gąszi i t. p. nie potrzebują się zaciągać do tego wykazu, ponieważ, na tego gatunku produktów lasowych tyle sztuk asygnacji wydawane są

będzie, ile fur planu wydane być mają. Z tego względu format
tych asygnacji, jest daleko mniejszy od innych, na gruncie gwałtu
Dzienna.

Do II A.

W koniżkiem nadleśniczego będzie z końcem każdego kwartału, wie-
dzie każde lesnictwo, najpierw oba dzienniki sprawdzić i podpisać, su-
mę dziennika rozchodów porównać summie dziennika przychodów, poni-
żej wykazać pozostałości, i takową do nowego dziennika przychodów
na następujący kwartał przazać, swoim podpisem stwierdzić i
ten nowy dziennik oraz z jedynym egzemplarzem czystego dzien-
nika rozchodów lesniczemu doręczyć. Dzienniki zaś pozostałego
kwartału, wraz z asygnacjami nadleśniczy zabierze z sobą,
dla porównania z nich następującego.

Sumaryzacja przychodów i rozchodów lasowych w kwar-
tale N., do czego więcej ma wzór pod liczbą 5. przyłączony,
i w którym powołując się na pojedyncze dzienniki lesniczych
wykazać tylko sumarycznie przychód i rozchód każdego rewiru
np. —

Podług przyłączonego dziennika Rewiru I^o był przychód N.

" " " " II° " " N.

" " " " III° " " N.

Ogół przychodu w lesie w kwartale N. . . .

Podług dołączonego dziennika Rewiru I^o był rozchód N.

" " " " II° " " N.

" " " " III° " " N.

Ogół rozchodu w lesie przez kwartał N.

Porównania przychodów z rozchodami

wynika pozostałości w lesie z końcem kwartału N. N. N.

Taki Sumaryusk wraz z przyłączonymi dziennikami i afrygnacyami
Nadlesniczy przesyła do Kancellaryi w Warszawie do dnia najdalej dwudzieste
go dnia po upływie miesiąca.

Przy kwartalnym sprawozdaniu dzienników każdego rewiru Nadlesniczy
sprawdzi także czyściono i wykaz niedoborów z afrygnacyi porównywa
jąc go z kwitami; napisz wydatków z afrygnacyi, za pełnie, ukończ
ne po przekreśleniu, na boku pod rubryką „uwagi” napisze: Szwier.
Dziem, i podpisze.

Do II B.

Proca tego Sumaryuska Nadlesniczy prowadzić będzie kontrolę przy
chodów wszystkich rewirów w których napisane być powinny:

- a) każdy przychód podług posiadzenia wyrobę przez lesniczego
wydanego bez pośrednio przed wypłata lub potwierdzeniem tegoż,
- b) każdy przychód powstały z wyekshowania, lesniczemu do po
sreżonego drzewa oddanego drzewa (I. A. 6)

Do II C.

Dziennik wypłat pieniężnych ma być podług wzoru b. utworzony. Na
dlesniczy tylko także wypłaty wskutek dnia, do których przez sa
rząd dobru upoważnionym został. Każda wypłata musi być
udowodniona posiadzeniem z rewiru albo kwitem odbiorajacego
i liczbą porządkową dziennika oznaczonego. Wyroby lasowe, które
kassa prowentowa wypłaca, mają zawsze być zatwierdzone przez
Nadlesniczego, aby się do kontroli przychodów mógł zawiązać.

Nadlesniczy na różne wypłaty odbiorac będzie z kasy prowentowej potrze
bane awansa. Kwoty awans w tym dzienniku przez kasyera, lub gdzie
takiego niema, przez rządce napisanym będzie. Najpóźniej awansa ka
kome pobiorac będą miesięcznie; dla tego te dzienniki z konosem każde
go miesiąca muszą być se chronione i w kasie sprawdzone, oraz i

potrzeba dobitnego arransu, na miejscu przysiędy, w przybliżeniu wykaże-
na. Gdyby dla niespodziewanych wydatków arrans w przeciągu mie-
siąca, musiał być pomniejszony, nadleśniczy obowiązany jest dla utrzy-
mania tegoż dziennik ten dla sprawozdania Kasyerowi podać, i po-
trzebie arransu wykazać. Pieniądze skarbowe nadleśniczy zawsze
sobie trzymać powinien, nigdy nie powinien mieć zbrojowni lub
innemi być nie mając, tak, ażeby każdego dnia w tej podrocznej re-
go Kasa, resekwestrować można.

Do III α.

W Kancelaryi zarządu dóbr, utworzony będzie na każdy rok, mo-
nopolacyjny, i ewentualnie przed rozpoczęciem tegoż roku, według wartości
5° skutecznym, tak zwany Kategoryk, w którym dla ka-
dej kategorii, osobna, n.p. dla kamienia lub piasku dla foliar-
ków pomocniczych, dla fabryk jako to: gorzelni, browaru ce-
glarni, wapiarni, hut piśców drobnych, potarni, tartaków
etc. stosownie jedna lub więcej stron, przeznacza się, ażeby sta-
tyczne osobne wyodrębnione przedmioty kasowe w tej księce
wciągnięte być mogły; tudzież ażeby z końcem każdego roku
można było zrobić przegląd, ze sumowawczy takowe, wiele i
wielkiego gatunku drzewa każdej z powyższych Kategoryi udzieli-
sone zostało.

Do III β.

Prównocześnie z Kategorykiem będzie utworzony dziennik asygnat-
cyjny, w tym samym, samym, drukach, i takich do Kategoryka, w tym
W tym dzienniku przeznacza się jedna lub więcej stron dla ka-
dego rewiru ^{z osobna} ażeby wszystkie przedmioty, które, ten lub inny rewir wy-
dać, ma w odpowiednich rubrykach, umieścić można.

Swoboda porządkowa w tym dzienniku, zaczyna się przy każdym rewirze

z osobna od numeru 10° i postępuje w podobnym porządku przez cały rok.
 Kiedy przedmiot bądź to sprzedany, bądź też na spokojem potrzeb skarbowych lub służebnych przeznaczony napisze rządca dóbr najpierw do dziennika afisygnacyjnego, i wypisze kartę afisygnacyjną nadrukach do tego podobny wzoru 7. przeznaczonych pod liczbą porządkową tego dziennika. Dotyczy jednakże według deklaracji stron do każdej afisygnacji tyle podobny wzoru 8. drukowanych kwitów i poswiadczeń z odwołaniem się do numeru afisygnacji ile transportów klasu wskutek każdej afisygnacji przedmiotowe być mają.

Każdy z tych kwitów i poswiadczeń tak w dzienniku, jako też na karcie afisygnacyjnej ^{ma być} przenoszona, a na drugiej stronie tej afisygnacji czas wywozu — "od . . . . . az . . . . ." literami wypisany np. zakupiono 9 sztuk drewna budowlanego, lub 6 Sągów drewna opałowego, a kupiec deklaruje się że 9 sztuk budulec w trzech transportach, a owe 6 Sągów w dwóch transportach, klasu wywieźć. Wyda się więc takowemu, oprócz jednej afisygnacji na 9 sztuk budulec, a drugiej na 6 Sągów drewna opałowego, do pierwszej trzy kwity i trzy poswiadczeń, a do drugiej dwa kwity i dwa poswiadczenia.

Na każdej afisygnacji, na której nie jest wyrażone "dla potrzeby skarbowej", lub "podobny kontrakt dla polwasku" lub "dla służby", lub też tytułem "darowizny" musi napisany być numer dziennika kupczego czyli pionskiego z dodatkim "zakpascno", a gdyby wydatek jaki miał być wskazanym za robotę kasowa, lub ekonomiczną, to musi na afisygnacji stać liczba albo dziennika przychodów byczącego się rewiiru (obacz do P. A. 2) albo wtem celu wskazanego Journala ekonomicznego, w celu wyafisygnow.

wania leżących i skieraniom do osobne kartezki drukowane pod:
Tęż cyfry 9°. -

Przeniesienie przedmiotów wyasygnowanych do kategoriek, na:
leżących, może być przyrobnyom exacie uskuteczniwne. -

Do III J.

Wznowić każdego roku, wójcy, rzadca lub kasyer, rachunkch kraso-
lestry nadrukach tej samej kategorii, których, wzięt do dziennika
asygnacyjnego i kategoryka. -

Mająz, wresku sumarycznie przychodów i rochodów lasowych, z szcze-
gotowemi dziennikami lesniczych, jako też i dzienniki wyprdat
pionizanych, które obadma se wykazy jemu w przeciuzgu roku, przez
nadlesniczego, zostały przedłożone, przyjęcie rzadca takowe od pier-
wszej przyocy aż do ostatniej, i porówna każda przyocy, z osobna
z swoim dziennikiem asygnacyjnym, z kategorykiem, i dzien-
nikiem krasowym wyprdat ogólnych; -

Miałaby przy tej czynności wypraleć się niejaka omyłka, poprawnionay
takawa, po poprzednio osiągnięnym wyjaśnieniu nadlesniczego, wtem
celu powołanego lub też lesniczych, zajmie się, włożeniem rachunkku
kraso-lasowego wten sposób, ażeby nie tylko wszystkie sortymen-
ta lasowe bez rozniocy, wprawdzie sumarycznie, jednakże co do
reworu każdego, osobna wykazane były, ale ażeby, oraz oprócz
dochodu, w gotowce do kasy, klasu wptynionego także i te sorty-
menta w wartosci podług taryfjy obliczone, zostały które bądź
to na wykętki, szarobu, bądź pod innym tytułem, bezpdatnie
klasu wydano, a zatem, za które do kassy, nic, nic weszło.

Po odtrzeeniu, wydatków, na rzecz lasowa, pomiesionych, amia-
nowicie:

albo z kasy gotowka potrzebnych jak n.p. na podatki gruntowjy

salad
3

na las, na pensje etatowe dla officialistow i starzy lasowej, na
 myrobkę i wywozkę drzewa i innych sortymentow i zapasow
 lasowych, na kulture lasowa, it, p. -

albo Ordynaryja, to jest pboxem lub grantem, ornyem i takami w
 wartosci pronicznej obliczonych. . . . po otrazeniu, mowic uszyst-
 kich wydatkow pozostaje dochod czysty klasu. -

Dodać tu jeszcze potrzeba, że jeżeliby jakie niedobory z koncem re-
 stku pozostaly, takowe porzeczogolnie wykazane, i nazad do przy-
 chodu, wiste być powinnyj promiennaz podlug punktu 1° do I. B.
 tej instrukcyi asygnacya, raz wydana przez lesniczego castkowicie
 do rzechodu, zostala w ciuzgnista, a na zasadzie punktu do III. B.
 przedmiot, choćiaz zaplacyony, iednakze jako w przeciwnozonym
 czasie klasu, niemywiaziony nazad do skarbu, na rbasoni" po-
 wraca. Dopiero, natem czas, gdyby strony, którym te nie-
 doby naleza, zezwolenie do wyprocu tychze uszystady, na
 takowe nowe asygnacye z powrotami, se na pierwsza asy-
 gnacye i na zezwolenie w tym wzgledzie wydane beda. -

Dodatek do powyższej instrukcyi

- 1° Poniewaz na przyrzedani registra i dzienniki manipulacyjne
 na drukach uszynane, i asygnacye li tylko drukowane wy-
 dawane beda, zoktem lesniczy takze li tylko ^{na} asygnacye
 drukowane produkta lasowe pod dozorem i odpowiedzialnoscia
 jego pozostaje wydawac, moze. -
- 2° asygnacye zatrzyma lesniczy u siebie; kwity i poswiadcze-
 nia raz do liczby tej asygnacyi nalezace zwroci stronie,
 pierwsze dla dorzucenia w lesie lesniczemu, podlesniczemu

lub gajowemu podług zaprowadzonego w tym względzie po-
rządku przy odwołaniu zakupionego lub pod jakim innym
tytułem, klasu, wywieści się mającego produktu, jako znaki
że został mu wydany ten przedmiot wyasygnowany, dra-
gie zaś nadroga jako legitymacya, że wiecie produkt zakupiony
lub pod innym tytułem do wywozu klasu, wydany. Poswiad-
czenie to, ma leśniczy lub zastępca jego podpisać, dzień wywo-
zu, na tym wyrazić, i na kraju tego poświadczenia, zrobić
znaki z strażą lasowa, umieszczony przedmiot ten lub inny o-
znaczający. Data i oznaczenie przedmiotu, ma być nadwóch
rogach poświadczenia, powtorzona. —

Latro da się to wykazać, w sposób, używany przy urzędach,
proszkowych, w celu oznaczenia dnia ekspedycji na listach, z
którego to względu, parafki klasane, ze zstampingami i apar-
tą, plejnia, sporządzone, ze strony skarbu, każdemu leśnicze-
mu, i upielone być powinny. — Wzorem, listów, każdy dzień, w
roku oznaczających, stanie się, przez to, mozebnom; i n.p. dwa-
nasty sierpnia 1852 r. moze być, wyrażony, znakiem,
 $\frac{12}{8} 52.$ —

To wyrażenie dnia wywozu, na poświadczeniach, stanowi, naj-
bardziej, bliższy punkt kontroli, co do wydania, parafon i pro-
duktów klasu, ponieważ, wywozi, tyższego, się, przedmiotu
si, tyżko, nadmi, wyrażonym, jest, doprowstony. —

Podleśniczy, dozorca, lasu, lub gajowy (leśny), który, w
dniach, do wywozu, przeznaczonych, na dogodnym, miejscu,
n.p. przy rogatce, nadroga, klasu, wychodzącej, przy budzie,
leśnej, i t.p. — wywoz, klasu, ma, kontrolować, obornizany,
będzie, poświadczenie, od Uchwałanków, do przeje-
zienia, za-

zadac', i gdy sie przekonana, ze nakalowych odpowiedni przedmiot
i odpowiedni dzien wywozu jest wyrazony, znaki nakrawe.
dziu posiadzenia przez lesniczego wycisniety, lub napisany
my obserwac' starannie przechowac' i wtedy wywozowi zad-
nej przestody nie stawic'.

znaki od posiadzenia obserwowane stawić, maja od czasu do
czasu przedsiwzięci, sie najczęstego porównania rzeczywiste
klasu wydanych i wyniesionych produktow lasowych, ze
strony wydajnego i ze strony kontrolujacego.

3. Gdyby lesnicy ^{no} na jima jakas apsignacja, lub tez na niedrukko-
mana, karteczki, co wydat, to bedzie jako odpowiedzialnym
i podlug obliczeno sie, moze takze i stuzbe postradac'.

4. Poteca sie jako najcislejsze wykonanie tej instrukcji, oraz i
czystosc i wprowadzenie dziennikow i innych wykazow jako
tez zamiechania, wszelkiego skrobania. W przypadku cas
jakiej omylki, ta ma byc przekreślona tak, aby czysta
pozostala, inac' ma napisana litera poprawna.

5. Dla dokladniejszego porownania wprowadzenia dziennikow
przychodow i rozchodow, widziela sie, nastepne objasnienie poje-
dynych, w tychze umieszczenych rubryk:

a) Pod drzewem materiałem rozumimy zwykłe ke drzewa ro-
znego gatunku, z których bezbrzdne, i niedokate odzianki ro-
znej dlugosci i grubosci wstragnac, mozna, a ktore stuzyc
mogą, i:

- 1° do tak zwanego materiału Okręskiego,
- 2° do wytlarcia nakale i na starcie do konstrukcji, roznych
maszyn, robot stolarzkich, kotlodziejkich, i bednarskich, wo-
gole do wyrobu roznych sprzestow i naczyń wszelkiego

rodzaju.

b.) Drzewo budowlane / budulec / jest drzewo wszelkiego rozmiaru
stworze do zwykłych budowli lądowych i wodnych, tak w stanie
starzalszym, jako i obróbkowym np. podwaliny, słupy, belki,
stopy, krokwie, łaty, i t. p. a wice wszystkie prosto wyrostłe
drzewo najlepsze.

c.) Do drzewa opałowego na piwni liczą się wszystkie drzewa
krzywe i karłowate roszone; dalej drzewa uszkodzone
lub próbami, i ugoty uszkie, które ani do a ani b nie
nadają, i które się albo w zupełnej długości albo razem z
wierzchołkami i gałęziami sprzedają. Dla skarbu służyć
mogą tylko do wyrobienia na szty dla uboższej klasy lu-
dzi także jako drzewo częściowo budowlane, gdyż takie kon-
kretnie i drzewem nie zupełnie prosto rosłym.

d.) Łaty lasowe są, ile możności, prosto wyrósłe, przedziwne drze-
wa, które sposobem przetrzebienia szorstkiej drzewiny się wy-
bierają; i są albo:

1° Łaty podwojne 4 do 5 cali udołu grube a 4 do 5 szejm
długie albo

2° Łaty pojedyncze 2 do 3 cali grube, 3 do 4 szejm długie

e.) Typki do Chmielu. są to przedzie zupełnie proste, ile możno-
ści długie 1 1/2 do 2 cali grubości, wybierają się najwiskrziej
gęstwiny; najlepsze są świtkowe, jodłowe, a potem sosno-
we. Do tych materia także typki do fasoli i do grochu.

Do pierwszych materia przedki 3/4 do 1 1/2 cali grube a od 1
do 1 1/2 szejm a długie, które się wybierają szorstkiej drzewi-
ny przez przetrzebienie. Drugie tej samej grubości lecz
4 do 6 stop wyrobnie wybierają się także sposobem prze-

przetrzebienia: przetrzemy leszczyny i grabiny, i wydaję się zwykle
ze wszystkich gatunkami.

f) Obrzozy są to odrętki tak, z jmią, jako i przetrzebia grabiny, dz-
binny lub leszczyny; grubsze mają 2 do 3 cali, cienie 1 do 2 cali,
i wydaję się w całej długości, lub do potrzeby, bez wierzchołu.

g) Pod tarasem rozumie się wszelka trzcina w kartowym i
karczawym stanie, i bierze się ze wszystkich gatunków drzewa
w całej długości ze wszystkich gatunkami i gatunkami;
biorę się na taras także i okrzesy.

h) Chrust bierze się, zwykle, zleszczyny i wrzeczkię gęstkię
karczawiny ze wszystkich wierzchołkami i gatunkami.

i) Leksanina. pod leksanina rozumie się każde, w lesie leżące drze-
wo nad 3 cale grube, które przycyśmy swej karczawości, nad-
pisuicia, lub szkalici ani na sągi wygrabane, ani na kaden
materiał lub budulec użyte być, nie mogą. Leksanina
jest drojsta: gruba, i cienka. Do grubej należy drzewo
najmiej 7 cali grube i nie bardzo nadpsute, do cieniekiej
najmiej 6 cali, lub jeżeli grubsze, niemiej nadpsute

k) Wbieranina każde cienie i niklejsze drzewo jak leksanina,
sala jak ogólnie, każde drzewo, które bez pomocy siekiery lub
innego ostrego narzędzia przez kolano na droje, przeta-
maci, rżana, albo które skutę, z oschłych gatunki stojących
drzew w dostatecznym psawciu do pewnej wysokości (przy
średnio wysokiach, do potrzebny, a przy zupełnie wyrosniętych
do 2/3 części: / obkamywać się daje, i polecie się zbiera,
razie zbieranina, lub zbiorka; wydaję ją, na brzemio-
na, liczy się 10 brzemion, na jedną parę sprzągnę furę.
Tara zbieraniny i leksaniny nie powinna, zaniżać więcej

dlugości nad 2 Saznie a średniej wysokości do 4 stop.

l. Sąg w potłaniach tupanym składa się z tupanego drzewa nad 6 cali grubego; każde potłanie powinno być pod Saznia długie; sprzący czynnym przeschnięcia, wysokości Sąg opadowego, wynosić powinna 7 stop drzewa iglastego; 6' 9" osikowego, lipowego, brzożowego, olechowego, jesionowego i dębowego; 6' 6" bukowego i grabowego. Takie Sąg nazywa się Sągiera łasowyma. Długoci takowego wynosić powinno być jeden Sazien, dla tego drwa takie Sągi Arora Sąg mieszczymy /: kubicznymi /: Sąg powinien być dobrze ułożony, to jest: nie powinno w nim pomiędzy potłaniami być wielkich między próżnych dla tego wszystkie Sągi powinny być gładko po obróbianiu. -

m Sąg w potłaniach okrągłych składa się z potłani nie tupanych tego samego rozmiaru co tupane, lub w długości całego Saznia; potłania okrągłe /: brzożaki /: nie powinno być cieńsze jak 3" ani grubsze nad 5 1/8"

n) Sąg z gaterzi. Wyrób takich Sągów tam jest używaniem, gdzie drzewa jest w większej wartości, i gdzie pojedyncze brzożaki, na Soty do groducia się używają. - Gaterzie do 3' cali grube w długości jednego Saznia przecięte, składają się w Sąg, przeto dla tego gaterzku drzewa opadowego tylko miara kubiczna się zastosowuje. -

o) Drzewo pniakowe jest drzewo przykorzonanych albo tupanym pniakow, i grubym korzeni. Szere pniaki sosnowe bar-
dzo są smolne, to drzewo pniak, nazywa się Sotywem. Takie ^{drzewo} drzewa składają się w potłaniach Sągach kubicznych, 5' długich, 5' Sazien szeroki, a dla wielu innych procznych 4 stop wysokości
p. Kłocena Tarice są cz. i. odziomków prostych nad 10 cali

grubszych, z których materiały tarcy się wyrabia. Na tarcach
powinny być 3: 4. Sazni długie. Kłose tarcie mają, ile możności
wolne być od szków i mierzą się w cienstym końcu. Dla
rzecznych pól mogą być dłuższe.

r) Potowice są to kłose tarcicowe mniejszej grubości nadproje pocięte
ciężkie wzdłuż. Te, które do 3 Pale grubości mierzą, należą do cieni-
szego, te zaś, co do 5 cali, do grubszego rodzaju drzewa sosno-
wego. Często wyrzynają się z środka jedna lub dwie tarcice
s) Pale, tarcice i Belki papias' można przybryk. Powinny być
najmiej mieć 12 cali szerokości, już po obróceniu i obró-
ceniu. Wyrabiają także w tej samej szkolicy dla niedo-
stanku dostatecznie grubego materiału drzewa po-
między pale i tarcice 10 i 9 cali szerokie. Każda roz-
para, lub jakimkolwiek sposobem urzędowa, wytartu-
szanka należą do braku.

t) Osuwary (spółki), są to krajne obrzynki z kłosów, tarcic
ce poruszonych, i stosownie do tego czyli są, młodsze lub stare,
równe lub nierówno grube, należą do oszwarów grubych
lub cienkich. -

u) Kłoty są kawałki z przetupanego szorstkiego drzewa do grodze-
nia używane, 2 do 3 cali szerokości, 1 do 2 cali grube, 4
lub 5 łokci (3 do 10 stop) długie. Są albo dębowe albo
sosnowe, i sprzedają się na kopy. -

w) Podpory mogą być tępone, lub też kragle, są spłotone brok-
sze i grubsze jak kłoty, i mogą być dębowe lub sosnowe.

x) Gasty są kawałki, najsmiej, wyrabiają się z takiego igła-
tego drzewa, które do tępiania jest najłatwiejsze. Dłu-
gość gontów jest do woli więcej lub mniej wynosząca

Szerokość gąsienicy niepowinna mierzyć nad 4, a mniej od dwóch cali;
grubość zaś do pół cala.

W lasach gdzie osiada się najczęściej, wyrabiają się gąsienice i z tego
go gatunku drzewa, i są nierównie lepsze i trwałe jak szelki.
Stę drzewiny. Sprzedają i wydają płaszczyznę skuteczną na
kopy, kosztuje 60 sztuk na jedną kopę.

4) Węgle są twarde lub miękkie, stosownie do gatunku drzewa,
z jakiego są wyrabiane, wypalają się tak jak węgla i są
gorsze jak: w kraglaków, pił lub cały saxon, w polanach
mierzących. Sprzedają i wydają się na korce wielkie,
to jest 10 do 12 garcy na jedną cwiokę kosztuje.

2) Korce są wyrabiane z młodej dębiny lub smoleczki
ony; korywa ona układana w kopy lub wagi, i w tym sta-
nie lub też na korce, wyprzedają, i wzdłuż w pewnych przy-
rodzeniach w tak zwanych szpach, postępująca rosta-
ta.

Mogłyby tu jeszcze i inne przedmioty być wzięte, np. fa-
szywy, wyrobki szlarskie, i kłodziejskie, cegły korfowe itp.
Kolej to od manipulacji lasowej, która podług stosunków miej-
scowych, w większej lub mniejszej obzerności jest przeprowadzona.

V

Ochrona lasu

Co do kontroli lasowej ze względu na, ochronę lasów należy do
czynności leśniczego posiadać iia powyżej wymienionych rzeczy i
inne, ^{które} następnie oznaczam.

O dozorcze granic lasowych, nazewnątrz iia poprzednio, mawiono;
w lasach, na wewnątrz pał, Staraniem leśniczego i strazy laso-
wej być powinno:

- 1° ażeby planu nie nie zostało wydane, do czego a sygnacya i ra-
ządu dobr niema,
- 2° ażeby las i jego produkt przez bradzie i inne czynności las-
niczego tak od ludzi, jako też od zwierząt domowych i dzi-
kich, tudzież od owadów uszkodzone, nie zostały.

Do 1° Już w poprzednim oddziale po części, mawiono, że i tył-
ko na a sygnacya, i rozkazu dobr wydania, produkt jaki
kolwiek planu pobierany i wywieziony być może. Ażeby
wisi, w lesie osiągnąć można, przekonaniam, że oprocz wy-
a sygnowanego przedmiotu, nic więcej nie zostało wyda-
ne, powinno być postanowione.

a. ażeby produkt lasowy li tylko, w wyrobów i z tych, między
lasu wydawano, które w Wykazie etatowym, narok, ma-
nipulacyiny i obacz od dział strazy i a porozegotnie
wymienione.

Tylko krader warnej przyozyny, i za poprzednio osiągnięty w rewo-
lucyoni moie, ako jako wyjątek przegudy, także i gdzie indziej
wlesie /to jest oprocz przegubów/ wydatek drzewa stojącego na piwni
być inkutevriany, co się czasem nawet staje potrzeba, jako n.p.
przy sprostozemiu, ze obrady się na las, rancidy, lub jeżeli drzewo
jako na piwni uschło, lub usychać zaczyna.

6. Ażeby drzewa stojące, tak na piwni /w wychości czterech stop od-
pieni/, jako też i tuż przy korzeniu, cechą lasowa jeszcze przed
siosem i wywozem przynależne były.

Taka teoria, jako też i praktyka dołączona przepisuje nam
wprawdzie, ażeby równocześnie z oszacowaniem przegubów wysty-
sknie tamże do wyjęcia przynależne drzewa tak na odziam-
ku jako też i na piwni cechą lasowa przynależne zostały; przez
wieloletnią praktykę stawać mi się już jednakże to przeko-
nawie, że takie przynależne drzew, nie zupełnie odpowiada Cel-
owi, albo niemi ogólnym mniemaniem ludu wiejskiego, po uszi-
i większej klapy strachu lasowej w kraj jest, że drzewo nie
pracechowane bez wszelkiego innego wykazania się ze strony na-
bywcy zblaw wyniesione być może. Taka okoliczność sprzyja
kradzieży lasowej szczególnie tam, gdzie jeszcze taka manipula-
cja, nie jest przeprowadzona, która oprocz cechy i afygnacyi tak-
że i powiadzeń przynależnych wymaga.

Ze swojej strony uważam za przynależne drzewa stojące, na piwni
cechą lasowa, tylko w tym razie, za odpowiednie, jeżeli temu wna-
czeniu poprzedza wyafygnowanie drzewa, sięgające się, najszego,
lub przy tak zwanej sprzedaży Komisaryckiej, przy której ka-
pijacy najpierw sobie drzewa podług potrzeby i upodobania
wybiera a potem cenę taryfową za każdą sztukę płaci.

Nato dopiero następuje oznaczenie cecha lasowa, a następnie
wyasygnowanie jego Raffaowego drzewa.

Drzewo do potrzeb skarbowych oznaczają się cecha lasowa, jego wy-
daniu a sygnacji.

A jeżeli przystem do oznaczenia tego, użyte będą, między innymi,
skosowana cecha, zaopatrzone w sposób ten, którego ja, za naj-
dugo drzewny, oznaczam i poniżej opisuje, to uważam, że przy
takim, szczególnym, w razie potrzeby, łatwo da się przedsięwziąć
rekontrowanie, wzrost, wzrost, i kontrola lasowa.

Drzewo stojące, na trzbie, maroch, następują, wytyczonym, ma prze-
znaczenie:

- albo pozostać, na trzbie, jako, nasiewnik, lub jako drzewo przynajmniej
- wzrost, za ochronę, stawy, mające,
- albo być, wysiśnym, na sprzedaż, w ogóle, lub, w pewnej, ilości,
- albo, być, samo, na potrzeby, skarbowe, lub, pokrycie, cięższych, ma-
terii, strobilów;

i jest:

- albo, drzewem, materiałem, czyli, budulcem,
- albo, drzewem, opałowym.

Kdaz się, takie, że, część, tego, drzewa, bywa, czasem, skradzioną.
I, za, poprzednio, wspomnianą, że, przy, oznaczaniu, wzrostu, takich, nasien-
ników, jako, też, drzewa, materiałem, budowlanym, i, opałowym, li, tylko,
literami, odpowiednim, znacząc, natęży, co, dla, ilustrowania, i, obja-
śnienia, sporządzonego, oznaczania, wzrostu, jest, dostatecznym; a, do-
pierco, natem, czas, kiedy, sprzedaż, w, drodze, Komisjonalnej, lub,
wydatku, drzewa, za, asygnacjami, wskazaniami, się, wyzka, be-
dzie, do, oznaczenia, drzewa, cecha, lasowa, to, jest, między, innymi.

W, tem, celu, powinny, być, sporządzone, trzy, między, innymi, z, których

każdy jest innego kształtu. Przy wyjątku młotka, nacięra się cechy
tegoż czerwona lub czarna kreda, tak zwana, lubryka, po czym
przez podziemie, znak nadzwyczaj czerwony lub czarny pozostaje.

Kształt tych, zależnych, młotków jest.

1° Okrągły ○.

2° Kwadratowy □.

3° Trójkątny △.

Młotkiem okrągłym czerwona farba, naturalnym, oznacza się drzewo
wyprzedane, amjano, wicie, materiałowe i budowlane, drzewo po-
dwojnym znakiem, płoch siebie stojącym (○○) a opa-
towane jednym, znakiem (○)

Kwadratowym młotkiem, zaś, czarna farba, naturalnym, oznaczy
się, w powyższy sposób, podwojnie (□□) drzewo do potrzeb
skarbowych, do pokrycia cięższych, nalesie, Stuzebnictwa
przemysłowe, materiałowe i budowlane, a pojedynczym
znakiem (□) drzewo, opatowane, na sęgi dla skarbu
wyjątkowe lub w celności, wycięsio, się, mające.

Chciano by również, zrobić, między drzewem dla skarbu, i drze-
wem do pokrycia cięższych, nalesie, Stuzebnictwa, przemysł-
nym, to się, oznacza, pierwsze, młotkiem □ czarna farba,
naturalnym, a drugie, tym samym, młotkiem, bez, wzmianki, farby.
Młotkiem trójkątnym, nacięra, się, znaki, z kra-
dziornych, drzew, pochodzące. -

Tak, na przykład, w wysokości czterech stóp od ziemi, jako bez przy-
korzenia, oznaczy, się, każde drzewo, na trębie, odpowiednim, młot-
kiem, wyjątkowym, nasieniem, i drzewa, ochronne, które, dopiero
na ten czas, kiedy, już, nie, są, na trębie, potrzebne, w celu wy-
przedania, lub, wyrobienia, na sęgi, cechy, lasowa, otrzymania.

Młotek

Młotek chrzągły powinien się znajdować pod zamknięciem w kancelaryi zarządu dóbr, i może tylko w przypadku potrzeby przez niego do wycechowania delegowanego być użytym. W dobrach obfitych własny jest zarządcy Kontroler lasowy któremu się Arudni wycechowaniem drzewa.

Nadlesioncy i lesioncy powinni być zawsze przytomnym w każdym wycechowaniu.

Młotek ^{kwadratowy} projektowy powinien być nadlesioncy którego obowiązkiem jest pierwszym i zarazem przed rozpoczęciem manipulacji w próbach podług jemu przez zarząd dóbr dostawnych wykazów drzewostanowego dla skarbu potrzebna ilość materiałów i kucalcu wyznaczyć, każdego kwadratu zaś podług wykazów skąd lasowych drugim wycechować pomiary strażniczych drzew pochodzące. —

Gdyby się więcej pomiary lub w nieodpowiedniej grubości drzewa strażniczego w tym wykazie podanego w lesie znajdowało, to lesioncy jest obowiązkiem zakładowe odprawy, któremu podlesioncy, dozorca lasu i gajoni się dozwoleni, ażeby każda odwrócić się skody ile można się być zachowany, lecz ma prawo w tym razie, jeżeliby niedowiedziana skoda jemu nie została darowana, od właściciela dóbr lub pełnomocnika tegoż, do regresu na swoich podwładnych. —

Po krótkim przedwzroście praca jest w całości uprzątniętego miejsca łatwo się przekonać, ile drzew już wyprzedano, ile ma skarb użyto, tudzież ile ^{na} szczy wyprzedano, następnie ile jeszcze pozostaje do sprzedaży lub do innego jakiegoś wydatku. Jeżeli zaś praca już w całości jest uprzątnięta, i na nim tylko nasienne i drzewa ochronne pozostały, które z uboższego spisu dobrać i

obliczyć można, a przytem potrzeba składowania i restkontrowania takiego sposobu rachunku, to ułożymy wydział podziemiaka apygnawicznego, i ułożymy oprócz tego wykaz etatowy, ludzkiej wykaz, i kodników lasowych, obstarzym promiej, można do oski kalce tatro przekonać się, myślna czyli stan praca jest zgodnym z wykazami, lub czyli i jaka, nie a kuraknowi w manipulacji się staruje, albo też czyli nie zanika jaka omijka lub sprzemienszenie się z strony misy strazy lasowej, może także i lesmicego.

Gdyby lasy skarbowe były podzielone na więcej rewirów to oprócz tych trzech młotków, xelarnych dozoru, postawie każdemu lesmicego, mały, młotek, xelarny odznaczający się od poprzednio opisanych młotków, i oznaczony numerem, rewiru n.p. 1. 2. 3. 4. 5 i t. d. - Ten mały młotek, stawi ma lesmicego, do oznaczenia wszystkich drzew, materiałów, zapasów i produktów lasowych, przed wywożeniem, i ona go więc lesmicego, xawnie przy sobie nosić, lub go temu, dozorczy lasu /: strażnikowi / lub lesmicego, ma on czas powierzyć, któremu on w zastępie, stnie swojemu, wydać drzewa jakiego polecić lub do jakiej czynności lasowej, n.p. do pilnowania przy rogacie lasowej, ma on lub ony bydzeni, lub dzień przegranicy. - Cecha tych małych młotków, jedna, jedna, się nie ucieta. - Drzewa, materiały, i bydzeni, polane dla skarbku, powinni być młotkiem, ma bydzeni, końcach oznaczone.

Co do 2° punktu, o powinnosci lesmicego, strazy lasowej, las i produkt, bezos, myślnie od zakody obrotu, wyjaśnić promiej, tylko te środki, które w celu kontrolowania, tych, ludzi, wleć ich, czynności, przykto się, postawiania, i które, tak, ze strony, parządni, dobr, jako, równie, od oficyjacji, ston, lasowych, wyko.

Także należy tych książeczek, jako też wszelkie powiomości
i obowiązkowe całego personelu lasowego, powinny być jasno
i dokładnie skrócone, w instrukcjach, które stosownie do
miejscowości, większej lub, mniejszej ilości przestrzeni laso-
wej i potrzebnej z gospodarstwami lasowymi, większej lub
mniejszej manipulacji, a zatem stosownie do większej lub
mniejszej liczby personelu lasowego, utworzone i wypracowane
być mają. —

Podaje następujące instrukcje dla personelu lasowego, które
utworzono i wypracowano dla Skarbu Siemianckiego.
Moga, takowe, według potrzeby być pomodyfikowane. —

A

Instrukcja. Dla podrzędnej straży lasowej, to jest: dla dozorców lasu (strazników), i dla leśnych (gajowych) w Skarbie Siemianowskiu

§ 1.

Przeznaczenie ^m strazników i gajowych dozorców lasu i leśnych jest: Ochrona lasów, zapasów i wszelkich produktów lasowych, jako też myślistwa podług istniejących praw i przepisów; nie mniej przy manipulacjach lasowych podług rozporządzeń przełożonych, by o tymże pomoca. —

Temu przeznaczeniu, jako też ogólnemu obowiązкови straż skarbowych, ma straż lasowa sumiennie zadobyć czynić. —

§ 2.

Tę obowiązkiem jest swemu skarbowi wiernie i szczerze służyć; ko-
rzyć się w wszystkich okolicznościach, prawem mieć nadzoru; w szczególności
obowiązki i obowiązki, które pomianka instrukcyi i nastąpić mogące
rozporządzenia pana obojga, najściślej dopełniać, i żadnego okazywać so-
bie samemu, lub drugiemu niedowierzałać, i któreby dla lasu lub
dla właściciela lasu mogły wyrządzić jaki szkodliwy uszczerbek. —

§ 3.

Ażeby podania i relacye straży lasowej były zupełnie wiary

godnie powinno każdej do strazy należącej przy wstępie do Strazy w kancelaryi dominikalnej złożyć przysięgę podług istniejącego rządowego postanowienia. —

§ 4.

Straz lasowa jest procyją także straza publiczną. Artyj ją katakować myślna puznac jest ona obowiązana w Stracie suknią Szubowa, bandolier, puznakiem skarbu (herb), kordelas lub szelki, albo też puzya / podług upomowienia / kotbe lasowa, i straske lub puznacke kę prawce nosić. —

Powinna także każdego czasu wlesie być zaopatrzona, dozyczna, iejhnieczeką Szubowa, otowkiem i lubryką, jak czasina, jak czer. wozna, i calowka. —

§ 5.

Straz lasowa jest Lemnieniu bez pośrednio podporządkowana, otrzymuje w regule wszystkie rozkazy od tegoż; ma ona wszystkie wydzwienia wlesie najpierw temu donieść, i jest obowiązana, wszystkie przepiechnoziem ugodnym strazy lasowej puzadrajze się nakazy i rozporządzenia przeboronego Lemnionego nieodkownie, to jest natychmiast i sisle wyprzeć. —

Rozkazy nadlemnionego lub puzepuy tegoż, jako też wyucznych przeborimych mas straz lasowa równiez wykonywać, jednakowo w takich wypadkach swego losimionego, joshi można to przed w kazdym razie nie maś natychmiast po wykonaniu takich rozkaidoi zawiadomić. —

§ 6.

Straz lasowa wprymadżana zostanie podstwie przez przeboronego Lemnionego. —

Chociaż każdemu ze strazy lasowej od dany będzie pewny oddział lasu do poruczonego dozoru podwojch, pewnstranych granicach

i wewnątrznym stamie, to wszelako cała straż, rewiru dodzielona
 jest lesniczom do pomocy, imże, pomienią obowiązana jest wsty-
 sknie swoje siły poswicić służbie, także do nadzwyczajnych czyn-
 ności jeżeli tego służba by wymagała każdego czasu być wyzpa-
 niewolno zaś jej zatrudniać się jakimikolwiek czynnościami
 gdyby takowe sprzeczne były z obowiązkiem na się przyjętym. -

§ 7.

Rozkazy do strazy lasowej udziela się w regule ustnie, i w taki spo-
 sób także powinno być raportowane meldunki przełożonemu Lesni-
 czemu. -

Paroło wazne meldunki ma straż lasowa jeżeli takowa umie
 pisać / krótkim wystawieniem się za pomocą książeczki służbo-
 wej za raportować, a lesniczy ma taki meldunki swoim pod-
 pisem stwierdzić. - Wolno jest Lesniczemu rozkaz w książecz-
 ce pisemnie zamieścić. -

Straż lasowa jest obowiązana każdego czasu na wezwanie Lesni-
 czego, jeżeli ten w służbowym interesie potrzebs tego czasu, przed
 tem się stawic, w każdym razie zaś co wygodnia, raz być u lesni-
 czego. Jeżeli strazy lasowej naukowo pisemne rozporządzenia
 byłyby udzielone, to powinna ona takowe, po powziętej treści
 tychże, również z książeczka starannie przechowywać, i przy
 zmianie służby lub wystąpieniu plej takowa następcy swoje-
 mu doręczyć. -

Wzrostach służbowych do przełożonych strazy lasowej spisma-
 wanie niewolno jak tylko w wymienionym wadnym wypad-
 ku. -

§ 8.

Gdyby strazy lasowej rozkaz lesniczego podawał się nadzwyczajnym prawa

lub przepisy, oraz mniemają, że wypełnieniem rozkazu takiego dobro
doprowiódz, albo wstąpił trzeciego uskutkowne być by mogło na
tychmiast powinna o powyższej wiadomości włąpliwosci przeciw kacie-
mu rozkazowi skrotnym sposobem ^{ustnie} przedstawić uczynić.

Gdyby lesniczy jednak mimo tego na wypełnienie rozkazu swego
nastawał, wtedy straż jeżeli umie pisać, swoją włąpliwosi w kua-
recyjskiej wciężonie, w przeciwnym razie w pisaniu lesniczego poprosi -
i takowa, napisana uwaga lesniczy podpisać powinien - przy czem
i dany rozkaz ustny pisemnie powtórzyć.

Gdyby nie otrzymawał takiego rozkazu pisemny najdalej w przeciągu
kuch dni od dnia podanego pisemnego przedstawienia, a nawet
gdyby i otrzymał, lecz podobny rozkaz nie poprzestawał sprzeci-
wiać się jego uczuciu, obowiązku natenczas straż lasowa ta
nawet obaliczając bezwzględnie domien powinien nadlesniczemu.

§ 9.

Jeżeliby strażnik lub gajowy dla słabości lub też jakiej in-
nej ważnej przyczyny 24 godzin w wykonaniu swego ob-
wiazku był przekroczoneym to powinien swojego Lesnicze-
go o tem powiadomić.

W zastawionych zatrudnieniach nie wolno strażi lasowej bez
poprowolenia robrego do dozoru oddzielonego, nawet całą się
oddawać.

Urlop na trzy dni może jej przeborowy lesniczy udzielić pros-
by na dłuższy czas przebie lesniczy nadlesniczemu.

§ 10.

Straż lasowa powinna starać się postępowaniem swem
tak usłużyć jako też i pastwba, zarobić sobie na Ogól-
ne powaxanie. Powinna więc tak zachowywać się, jak

porządek

porządku służby wymaga; prawse brzezne i moralne, iycie prowadzić. - Ze stronami zachowywać się przyzwyczajenie; nigdy nie okazywać względem rękodników namiętności - albo też przemierzania, tychże dopuszczać się.

§ 11.

Straci lasowa powinna nie rozpokajac na wypreśnienie obowiazku, oznaczeniem jakie jej z strony skarbu przy pracy służby lub na mocy perwołenia późniejszego przyznane zostało. -

Pod żadnym warunkiem niedzwala się za cymności służbowe darowizny lub jakie kolwiek grzeozności od stron interesowanych przyjmować, gdyby takowe chowano jej cymie, Obowiazkiem jest przeciwnie jak na ordonika, mozoinego i z swojm obowiazkiem służbowym, oboznanego przystoi podobne sposoby ujmowania czyli to przekupstwa jego. Dnoscia przywoła, usunąć, i niedawać powodu do najmniejszego poworu nie mozojności. - Nie wyprada jej statem ani przekupieniem, ani prośbami, ni litoscia, ni przyjaznia, lub nie przyjaznia, lub narescie imna namiętnoscia, w summiennym wypreśnieniu obowiazku powodować się. -

Dzzeno naropa ze skarbu pobierane i w najmniejszej ilości namet wyprzedzać jej nie wolno. -

§ 12.

Dom i zabudowania okolo mieszkania swego, jako też grunta, do jej służby przeznaczone powinny od każdej szkody podług możności zachowywać, przeznaczenie tychże samowładnie nie przedsiębrać, sprostozone uszkodzenie

w swym czasie do wyzszej wiadomosci podac i o zapobiegniemi tych potrzeb prosic.

Oddane do przechowania materialy i sprzety skarbowe Straz lasowa na potrzeb polasna, wyprac nie moze.

§ 13.

Kazdemu dozorczy lasu lub leśnemu oddany będzie na wstepie w stuzbe pewny obrod lasu do posadkowego obrotu dozoruwania i chronienia.

Wprowadzenie w stuzbe uskuteczenia lesniczy oddaniem lasow strzedz sie majacych w swych granicach, reszte zaś rzeczy podlug spisu co do ilosci i jakosci oddajac pod dozór w stuzbe wstepujacej Strazy.

Oprocz tego nalezy sie Straz lasowa zrobic uradzona na wszystkie wlasnosci dobra strzedz sie majacego, jako tez na wszystkie stosunki, które bez posrednio lub pomocno na ochronę tegoz wpływu wywieraja.

Strazy lasowej dorozona zostanie Ksiązeczka Stuzbowa, objaśniajaca ja o nabytku tejze.

Wreszcie powinna straz wszelkiej Staranności dozorujcej by obrod jej dodzielony we wszystkich czysciach i wzystkich stosunkach jak w najskrotszym czasie najdokladniej poznata.

§ 14.

Porozczgotorny obowiazek strazy lasowej jest:

- a. Wstrzymywanie i niedopuszczanie jakiej kolwiek sakody, tak posrednio jak bez posrednio wyregulowac sie mogacej.
- b. doniesienie wszelkich przez ludzi wlesie propelnionych szkod w celu ukarania podlug przepisow, jako tez

c. doniesienie wyrzyskich szkod bez wplywu ludzi przez bydlęta lub zwierzęta dzikie oraz i wypadki elementarnych z których by szkoda jaka przegrzona była lub pozniej stać się mogła. -

Takowe zaś doniesienie czyni przełożonemu lesniczemu jako się przez się rozumie. -

§ 15.

Szkody na które lasy przez ludzi, zwierzęta i wypadki elementarne są wystawione, jako też istniejące prawne przepisy w celu ochronienia lub ukarania tychże się przestępców powinny być strażi lasowej dokładnie znajome. -

Nie mniej powinna się obcząć straż lasowa ze wyrzyskami bliższymi rozporządzeniami i stosunkami tyżozemi się lasu dozorowi jej powierzonym; w wypadkach zaś wątpliwych powinna zasięgnąć od przełożonego jej lesniczego szeregowe polecenia. -

Naniechanie obowiązku służbowego niewiadomością usprawiedliwić nie może i nie powinna. -

§ 16.

Straż lasowa starać się powinna każdą szkodę jeszcze przed popełnieniem, o ile to być może, przeschodzić. - Jej obowiązkiem jest swój obwód jak być może najczęściej osobiście wtedy, gdy sąsiadzi mieszkańcy przy lesie najmniej się niespodziewają do a w najgorszym przypadku choć raz odwiedzić przejść i obejść. -

Gdy straż lasowa spotracze ludzi podejrzanych w lesie, i domyśla się że ci ludzie czyn prawem niedozwolony by popełnili, gdyby straż postać niepostrożona, w takim razie nie należy się strażi rozekwierać, aby czyn postać popełnionym, lecz owszem jest ob-

wiązana

obowiązkana, podejrzane osoby w przyzwolony sposób od ich kamy-
slanego przedsięwzięcia odwieść, takowych uważeni probie'
na podejrzenie, iakie ich bytnosi, wlesie obudra, nie, używa-
jąz iednak stow' pniemazających, a podług skolicznosci ich
oddalenie się klasu paxadac'.

Jeżeli straż lasowa spostrzeze, że niebezpieczeństwo przez wypad-
ki demontarne grozi lasowi iej strażi powierzonemu, wtedy
lesniczego swego, natychmiast o tem uwiadomie powinien. - Je-
dnakże gdy przez przewolka niebezpieczeństwo wzrastabo np. przy
poparce lasu, natenczas straż obowiązkana jest wpietro od-
powiednie środki przedsięwzięci, i jak najspieszniej karatem
Dowiesi o takowym wypadku lesniczemu.

Gdy zjawnia się orady wlesie w groźszej ilości, straż podo-
bnie lesniczego o tem uwiadomie powinna.

Obowiązkana bawinon' straż pwracać powinna, na granicy la-
sowe, i każde spostrzezone wnikodzenie, lub ruszenie pniej-
sca pnakym' granicznych, jako też każde, nie pozwolone
rozszerzenie gruntów klasem, się stykających, najspieszniej
lesniczemu raportować.

§ 17.

W razie przydybania szakodnika, na mozyuku, straż jak da-
lece to, wiej mozy, tak działac' powinna, azaby ten czyn kary-
godny pamielany postad.

Szakodnikowi przestępstwo tego podwodaniem, na istniejące pra-
wa w spokojnym stanie, i w sposób przyzwolony, maloby przedsta-
wione, i pniemdziano, ze skuteczniony czyn, lub też pamiat po-
pelnienia tegoż, podług przepisow' dla następnego ukaramia
dymiesionny będzie.

Gdyby szkodnik był osobą nieznaną, wtedy należy od stra-
ży państwowej pisać i pamiętkanie; wrzucić w bramiania od-
powiedzi lub gdyby stwierdzone było podejrzenie, że nie prawdziwe
szkodnik czyni, zeznanie, natenczas straż powinna takowe
go pograbić, gdyby zaś szkodnik temu się upierał wtedy je-
żeli to bez wywołania większego ekscypu stać się może,
należy przytrzymać i najbliższemu urzędowi, wojskowi
lub Gendarmerji oddać.

Popędzona szkoda, należy szkodnikowi odebrać, a gdyby
tego uczynić nie mogła, to takowa podług miary i ilości w
rozach szkodnika, skonfigurowana i opisana być powin-
na.

§ 18.

Gdyby szkodnik stawiał się do oporu, lub gdyby więcej szkodni-
ków razem na jednym miejscu się zgromadziło, tak że niemożliwe
dla straży rzecz, bez użycia nieporwolonego gwałtu, szkodników
ani pograbić, ani przytrzymać, wtedy straż bezwzględnie do
najbliższego wojska lub do Gendarmerji dla zapobieżenia wy-
stępnego czynu, dla odebrania szkody i do ujęcia szkodnika
opomoc udać się powinna.

W wypadku zaś należy bezwzględnie uwiadomionym.
Przez straż lasowa tylko na wypadku, nagłej obrony wła-
snej użyć może.

§ 19.

Jeżeli straż lasowa posiada w lesie ludzi, którzy nakładaniem ma-
szyn lub przewożeniem kaparów lub produktów lasowych się zaj-
ci, a przyczem było ugruntowane podejrzenie, że takowe w sposóbem
nieprawym powzięte zostały, w takim razie osoby te ^{straz} należy przytrzymać

i od nich rozgadać powinna by wykazał się iż do tego są upoważnieni. -

Gdyby straż lasowa nie otrzymała żadnej odpowiedzi, ani legitymacyi, lub gdyby takowa była niedostateczną, wtedy ten produkt sporny, ma być pod sekretem wzięty, to jest powinien być takowy produkt lasowy dokładnie oznaczony co do ilości i jakości, przynajmniej nazwą, pochodnikiem, ze tak dłużej nie wolno mu rozprzeczac tymie dopóki prawnie posiadanie nie zostanie dowiedzione, sam produkt zaś przechowywany być powinien w miejscu pewnym, jako to: przy lesniczynie, lub w domu przy pomieszkaniu Wójta, przyrzeczonego i. d. -

§. 20.

Gdy ślady popełnionej sekody, zostaną spostrzeżone, obowiązkiem jest straży lasowej, wysledzić sprawcę tej sekody. Ślad musi być tak dłużej i tak dalece jak można ścigać należy.

Przy ugruntowanym podejrzeniu, że popełniona sekoda lasowa w domu jakim ukryta została, należy bez zwłoki i o tem lesniczego powiadomić.

Do przedsięwzięcia rewizyi w domu jest straż lasowa tylko w tym wypadku upoważniona, jeżeli pochodzi niebezpieczeństwo powłokę niedozwalającą i jeżeli podejrzany lub obwiniony został na gorącym uczynku schwytany, lub po uchwyceniu przez jawne przedsięwzięte ściganie, przy wotowaniu został jako pochodnik oznaczony, lub, jeżeli jest posiadaczem takich przedmiotów które tej sekody, pochodzą albo na udział przy tej sekodzie poskanyja. -

Rewizya domu tylko w dzień i w przytomności wójta lub pandarwa, jako też posiadacza domu lub odtoka jakiego

familii, a przy braku innych uprzywileżności sąsiada do-
mu tego, może być przedsięwzięta: -

§. 21.

Wszystkie spostrzeżone uszkodzenia lasu i przestępstwa tych
ma straż lasowa co tydzień przy raporcie leśniczemu do-
wopisania w książce, szkód lasowych, podać z dokładnym
wyszczególnieniem, miejscu, gdzie, dnia, i czasu tegoż w
którym, jako też przez kogo po imieniu i nazwisku Szko-
dnika szkoda popełniona została; dalej rodzaj szkody;
czy szkody z pozostałości grabionym, i co na grabież, wszystko,
która równocześnie leśniczemu ma być oddana. -

Przy podaniu szkód lasowych, ma straż sumiennie sobie
postępować, i rozważyć, je w razie potrzeby ona prawdzi-
wości podania swego, podwołaniem się na swą przysięgę,
Szuborną, jak to być powinna. -

§. 22.

Uszkodzenia, szkodliwe zdarzenia i przestępstwa, w lesie mo-
gą być; m. p. kradzież papirusów lub produktów laso-
wych, amjanowicie: wszelkie samowolne sawianie drzew,
szpica, okrzestanie szpaki, obłupanie kory, wycinanie
wruch tak zwanych kapliczek, wycinanie szpakiaków
kucyka lub wykopywanie szpakiaków, wycinanie młodej
debiny na wici, obrzeziny na młoty, i t. d.; niedozwo-
lone używanie trawy, nasion, szynek, lisca, mchu,
darni, kamieni, gliny, zbieranie jagód i grzybów i t. d.
i uszkodzenie niezawolnemi drogami, które powinny być
zakopane; uszkodzenia pasiewów i miejsc kulturze od-
danych, które wischami i tablicami z napisem „Zagaj”

zaopatrzone być mają; pobieranie leśniny lub zbierani-
ny w dmiach do poboru i wywozu nieprzeznaczonych; pa-
szenia bydła w lesie bez pozwolenia, lub bez pastucha,
który powinien zawsze przy sobie mieć znak od lesni-
czego, iemu dorozony przeważegolmemem sukki; ga-
tunku bydła pozwolonego, kładzenie ognia i niezaga-
szenie tegoż. - i. t. p.

§ 23.

Straz lasowa jest obowiązana strzedz także myśliwną.
Ma ona zatem w wypadku, jeżeliby ktokolwiek, nadwie-
rzył prawo polowania, w miarę w tym względzie ist-
niejących ogólnych przepisów prawnych z Surowskaja i
Wgładnoskaja dżuakac'.

Straz lasowa może i jest tylko wtedy obowiązana, polo-
wać, jeżeli jej dotego przydzielony lesniczy upoważni; w
żadnym wypadku zaś nie wolno jej bez pozwolenia prze-
nie jakie zastrzelić lub złapać, lub komu innemu tego po-
zwolic, w razie uzyskanego pozwolenia polowania, po-
winna straż proci zwierząt drapieżnych, których wygni-
szenie prawem rządowym jest nakazane i pozwolone.
Wbite lub złapane zwierze lesnicznemu oddać, za które
przyznawane wynagrodzenie otrzyma.

§ 24.

Lapanie ptaków, jako też ryb w potokach, rzekach i sta-
wach bez pozwolenia nikomu nie wolno.

§ 25.

Straz lasowa jest za przypadek dozorowanie i strzeżenie
obwodu jej powierzzonego Najpierw i bezpośrednio od

Odpowiedzialna. -

§. 26.

Straz lasowa pogranicznych obrodów w razie potrzeby wzajemnie wspierać się powinna. -

Gdy odkryje straż lasowa w obwodzie nie należącej do niej ślad szkody jakiej, lub przydybie po nim szkodnika na wzynku, jest obowiązana zupełnie tak sobie postąpić jak gdyby ta szkoda w niej obrodzić popełniona została. - Gdy lesniczy lub wyprawy przełożony za rzecz potrzebną uważa by przeciw szkodnikom lasowym silniej wystąpić, to straż lasowa na wezwanie do współdziałania pod kierunkiem lesniczego lub nadlesniczego bezwzględnie się stawić jest obowiązana. -

W ważnym wypadku ratem na wezwanie strazy drugiej go obrodu sąsiedźna w celu wsparcia w służbie powinna pod surową odpowiedzialnością udzielić swej pomocy. -

§ 27.

Straż lasowa jest obowiązana na każde okazywe wezwanie lesniczego pomóc być przy gospodarstwie i manipulacyi lasowej, i czynności swoje podług otrzymanych przez lesniczego poleceń dokładnie wykonywać. -

Bez pozwolenia lesniczego straż lasowej nie wolno samodzielnie rozporządzać przysposobieniem, wyrobek, sortowaniem, i wywozem produktów lasowych, iednym słowem niepozwolono jej przedsięwziąć samodzielne jakichkolwiek czynności w tym celu, lub przynajmniej dopuszczanie się zboczeń od rozporządzeń lesniczego już to przez siebie już przez drugich. - Powinnością jej jest, robot-

nikoz

robotników lasowych pilnować, i starać się, ażeby wyrzutek nie otrzymał tychże podług wydanych przepisów dokładnie wskuteczniane postawy. —

§ 28.

Przy czynnościach robotników w lesie ma straż lasowa jak najściślej dopilnować, ażeby drzewa tylko na wstębach lub w tych miejscach będące siewane były, które przez nadleśniczego do wysiewania są przeznaczone; ma ona robotników namyślić w regularnym porządku każde drzewo podług swojej podatności, jako materiałowe, budowlane, lub opałowe literami M. B. O. jest oznaczone, i że każde drzewo podług tego swego przeznaczenia powinno być także odpowiednio ścięte i przysposobione. — Gdy materiałowe lub budowlane drzewa ma skarb siewane, być mają, wtedy to kosa, kłosa, ostrożność, uskutecznić się powinno, ażeby się takowe przy ścięciu nie zaniwierały na drugie drzewa, i nie spadały na pniaki lub tak, by się przełamac lub popękać łatwo mogły. — Pniaki powinny być możliwie małe; wiesz drzewa jak najniżej przy ziemi ścięte. — Drzewa materiałowe i budowlane postanać w pełnej długości w celu odcięcia wierzchołka. przez leśniczego lub przez straż lasową zakarbonowane, i przy odebraniu na obydwóch końcach cechą leśniczego oznaczone. Nasionniki lub drzewa ochronne na wstębach nasiewnych dopiero, natem czas mogą być siewane, gdy już przeznaczeniu swojemu odpowiedziały. —

Przy siewaniu drzewa grubszego w zarodkach lub kapustach, powinien się mieć wzgląd, ażeby takowe postawy pierwszej z grubszych gatunków skosane, a potem tak do ziemi spuszczone jakby w podobie

wszkodzona, nie posiadać. Przygiste drzewka mają być parak
 sprostowane, a przełamane blisko ziemi ścięte. - Nie wolno ro-
 botnikom, jeżeli znajdują się drzewa w młodych kapustach ści-
 nają, młodziem dla uzyskania oborniejszego i wygodniejsze-
 go miejsca przy swej robocie wycinać; -

Ami materiałowe, ami budowlane drzewa nie wolno na sęgi
 wyrabować. Drzewa na opał przeznaczane powinny być
 w jednym dniu potakiej ilości ścięte, by w tem samym dniu
 kniego sęgi ustawić można, kłoci na polana podług mia-
 ry możliwie ruda, przetrznięte; sęgi podług miary lasowej
 dobrze ubrane, azeby w nich duxo proznych miejsc nie by-
 ło. - Każdy nad 6 cali gruby kłoczek musi być potupa-
 ny. Lurane drzewo nie powinno być mierzane w kragla-
 kami. - Jeżeli sęgi gatunkowe mają być wyrobione, to
 powinny gąbzie w równej mierze być ubrane. - Kłoty, pod-
 powy i kule do sęgot powinny być brane w grubszych gąbzi,
 w nadłamanych drzewkach, lub w takich kłoci, dalej na
 pnie w lesie pozostać nie powinny. -

Gdyby jakie materiały w lesie przysposobione być miały,
 to obróbienné i wyrobka tychże, ^{tak} uskutecznić się powinna,
 azeby przez to drugie drzewa stojące lub młodziem lasona
 uszkodzona nie pozostała -

§. 29.

Wykazy ścienne lub tygodniowe syozuje się robotnikom i para-
 sów przez nich przysposobionych i wyrobionych w lesie ma straż
 lasona na karbie lub na papierze prowadzić, ileśmierzemu przy
 tygodniowym raporcie poddać.

Krewta w wszystkich oznaczeniach lasowych do poleceni leśni-

czego

lesniczego się zastosować powinna. —

Każde materiały i budowlane drzewo zostanie przed surowcem, na pniu i przykorzeniu lub pniaku cecha lasowa oznaczone, siczcie hakowego pnia ma być taka wskutek oznaczone, azby cecha na pniaku lub przykorzeniu nie została uszkodzona i była widoczna. — Drzewa opalone w lasie dla skarbu, rosągi wyrzabac się mające, osobliwie w niskopien-nych lasach kam, gdzie kręby mają, wielką przestrzeń, gdzie wisi, stoi wielka ilość drzewa opalonego, kaszyczaj się nie cechują. — Na małych krębach, lub bez podług przeprowadzonej manipulacji lasowej oznaczają się czasem i drzewo opalone cecha lasowa. —

Młotki pelatne, wtem panicznie do manipulacji lasowej przystosowane są trzy. —

Cecha tych młotków jest:

1. Okrągła dla drzewa wyprzedanego; podwojnie obok siebie stojąca (○○) to jest na pniu umieszczona cecha, oznaczająca drzewo materiały i budowlane, pojedynczo (○) wybita zaś drzewo opalone. —
2. Kwadratowa, dla drzewa na wytek skarbowy, lub na pokrycie ciężkich naleśi szubienich przetransportowanego. —
3. Trójkątna narecznie do oznaczenia pniaków i kra-żonego drzewa. —

Oprocz tych trzech młotków, które się urządy lub nadle-śniczego pod paniknisiem znajdują, jest w tym pani-
stwie pięć małych pelatnych młotków oznaczających

się od poprzednio opisanych; takowe są, zaopatrzone nu-
 merem rewiru 1. 2. 3. 4 i 5. i oddane tymczasem się
 lesnikom w celu oznaczenia wszystkich drzew, mate-
 ryatów, pasów i produktów lasowych (które się
 oznaczyć dadzą) przed wywiezieniem tychże.

Cecha pierwszych dwóch młotków, nacięra się przed wy-
 wiezieniem farbą czerwoną, tak zwaną lubryną; trójkątny
 młotek zaś, jako też małe młotki rewirowe nacię-
 rają się czarną farbą.

§. 30.

Na wszystkich przedmioty lasu, wywiezieni się mające wy-
 dane będą, z zarządów dóbr drukowane asygnacje,
 które lesnicy, zatrzymawszy u siebie; kwity i posiadze-
 nia zaś do liczby tej asygnacji należące, zwróci
 stronie, pierwotnie dla doręczenia, polecił lesnikiemu
 lub jego zastępcy przy odebraniu zakupionego lub pod
 jakim innym tytułem, lasu, wywiezieni się mającego
 produktu jako znak, że został mu ten przedmiot, wy-
 dany, drugie zaś nadroże jako legitymacya, że
 wiezie produkt zakupiony lub pod innym tytułem
 do wywozu, lasu wydany. - Powiadomienie to ma
 lesnicy lub zastępca jego podpisać, dzień wywozu
 na tym wyrazić, i na kraju tego powiadomienia
 zrobić znak z Strazą lasową umówioną, przed-
 miot ten lub ów oznaczający. - Oznaczenie po-
 wyższe ma być na dwóch rogach powiadomienia
 umieszczone, ponieważ to oznaczenie stanowi naj-
 szeregowiejszy punkt kontroli co do wydania pasów

i produktów lasu. - Wywóz atoli tyrozacego się przed-
miotu si tytko, na dniu wyrazonym jest dozwoiony -
Dorozca lasu, lub gajowy, który w dniach do wywozu
przeznaczonych, na dogodnym miejscu, n.p. przy rogacie
lasowej, na drodze lasu prowadzącej, przy budwie lesnej,
i t.p. wywozi lasu, ma kontrolować, obowiązanym be-
dzie ^{poswiadczenia} od Wekturantów do przejżenia, parządac, i gdy się
przekona, że na takowych odpowiedny przedmiot i odpo-
wiedny dzień wywozu, jest wyrażony, znak na tranzyciu
poswiadczenia przez lesmiego lub zastępcę, tegoż wyci-
snisty lub napisany odemwać, starannie przechować,
a wtedy wywozowi żadnej przeszkody nie stawic. -
Znaki od poswiadczeń odemwane, służyc mają do przed-
siewizgi, się mającego od czasu do czasu porównania
ręczywisnie lasu wydanych, i wywozionych produktów
tak z strony wydajacego jak z strony kontrolujacego;
Straz lasowa, ma wicze te znaki, na kładanie lesmiego
przy tygodniowym raporcie Sternu dorzyci. -

§. 51.

Przekroczenia, na przeciw tej instrukcyi, w drodze dyscy-
plinarnej, zostaną ukarane. - Za rzwiejsze uchybie-
nia (przeniesienia) lesmicy, ma prawo ustnie lub
pisemnie, strofować; większe przekroczenia służbo-
we, przez nadlesmiego, lub Szarowa, zostaną, ukara-
ne, przemieszeniem, na jenne, miejsce, kosztom winnego
w tym samym lub niższym stopniu, narzeczcie po-
dług, okoliczności, utraty, służby. -

B.

Instrukcja dla Podlesnych w Szwarcie Siemcowskim

§ 1.

Podlesniczy należy w tym szwarcie do rzędu urzędników, i ma przeznaczenie leśniczego, w starości lub innym jakim wypadku w Szwarcie zastąpić; w tym względzie ma on się zastosować do instrukcji dla leśniczych.

§ 2.

W regule dodzielony jest podlesniczy leśniczemu, i ma podług polecenia tegoż trudnić się tak manipulacją lasową, jako też ochroną lasu. - W tego ostatniego względzie ma on zastosować się do instrukcji dla niższej strazy lasowej. - Rozumi się, że leśniczy z podlesniczym obchodzić się powinien jak z samym wspólnym oficyalista - lubo iemu podrzędnym.

§ 3.

Podleśniczego staraniem powinno być, w chwilach dogodnych trudnić się czytaniem dzieł o leśnictwie, aby się mógł teoretycznie wykładać na leśniczego. - Ma on przy robotach pomiarowych przy kłosań i rysowaniu planów, przy oszacowaniu lasów i przy innych lasowo-technicznych czynnościach, iako też przy kulturach lasowych, jeżeli takowe w tym lub innym rewirze przedewszystkiem postana, również mieć udział, stowem, ma on się wykładać na zdolnego urzędnika lasowego tak dalece, iaby był w stanie odbyć etiam rozdowny dla urzędników leśnych przepisany.

Na wezwanie Nadleśnego, ma pod leśniczy zastąpić także
i tego w czynnościach służbowych n. p. przy sprzedaży
Komisyjnych, przy skontrolowaniu zapasów i wyrobów
lasowych, przy wycechowaniu drzewa dla skarbu prze-
znaczonego i. t. p.

C.

Instrukcja
dla Lesniczych w Skarbie
Siemiatwskim.
Obowiązki i prawa Lesniczych
w Ogólności.

§ 1.

Lesniczy, jako urzędnik lasowy należy do rzędu oficyalistów. Bez-
dnie on jako takowy ze strony skarbu uznany; lecz postępowanie
jego tak w służbie jak i w służbie powinno być odpowiednie
stanowisku i powadze oficyalisty.

§ 2.

Powinien skarbowi wiernie i szczerze służyć; korupcy tegoż w
wszystkich przegodach zawsze mieć na oku; wszystkie obowiązki
i czynności, które pominie instrukcyja i przyznanie rozporządzenia
oprócz, najściślej dopełniać i wykonywać, i żadnego czynu
ani sobie ani drugiemu nie dozwolić, z którego by dla lasów lub
dla właściciela tegoż mogła wyniknąć jakaś szkoda.

§ 3.

Przez nażemien lasniczego jest: powierzone mu lasy skarbowe
jako też papasy i produkty rotych, niemniej myślistwo za
pomocą iemu przydzielonych podlesniczych, i strazy niżej las-
owej od wszelkiego uszkodzenia ile można ją ochraniać, i pod
kierunkiem przełożonych dbać o to aby lasy do możliwie docho-
wałego stanu były doprowadzone i iorniem utrzymywane, ta-
dzież starać się aby z nich dla skarbu jak najwięcej dochody

wydobyc, i każdy produkt takowy najodpowiedniej użytkować.
Lesnicy więc, mając tak manipulującym jako też straż-
nym gospodarzem rewiru jemu powierzono. —

§ 4.

W celu, ażeby podania lesniczego zupełnie wiary godne były, powi-
nien on na wstępie do służby w kancelaryi dominiikalnej podług
w tej mierze istniejącego rządowego postanowienia przysięgę przysięść. —

§ 5.

Lesnicy należący do służby publicznej. Ażeby zata-
kować, mogł być uznany i powołany zobowiązuje się go aby w
służbie suknią, służbowa, kordetach, w potrzebie kalize i piurye
trąbę, piszozatke i torbę myśliwską, kawce nosić. —
Ma on także każdego czasu zapatrzoną być doręczoną mu książ-
ką, służbowa, otworkiem i calowką. —

§ 6.

Lesnicy zostanie wprowadzony w służbę przez Nadleśnego lub
kierownika, bezop. —

Las jego zagospodarowaniu powierzony musi mu być formalnie
we wszystkich swoich częściach oddany, w wszystkie wrachem.
ku będzie rapany, i do gospodarstwa lesnego należące zabudo-
wania, narzędzia, maszyny, sprzęty, rejestra, pisma służbowe
i t. p. podług inwentarza mu pokazane i oddane. — Lesnicy
przekona się ożitniemnie szybko i podpisze akt oddanego mu re-
wiru, ze wszystkiemi przynależnościami, wyrażając w jakim
stanie co odbiera. —

Indzielnie obznajomi się lesnicy ze stanem lasu i manipulacją w
tymże w chwili oddania mu rewiru i we wszystkich okazy
nierozumiał to po prosi o wyjaśnienie. —

Przy oddaniu rewiru, mają mu być przedstawieni wszystkie jego podrzędni.

Do zawartych w oddawanym protokole rzeczy będzie leśniczy za wszystkie odebrane przedmioty, a niewiadomą w rzeczach i Turki nie będzie przyjęta, za niewiniemnie niedostatecznie wykonanego obowiązku.

§ 7.

Leśniczy jest bezpośrednio podrzędnym Nadleśniczemu.

Wszystkie polecenia tegoż lub jego zastępcy, ma leśniczy dokładnie bez próżki wykonać, chyba, że takowe sprzeciwiają się ustawom tej instrukcyi. - Rozkazy, w imieniu wyższych przełożonych leśniczemu, nie przez Nadleśnego udzielone, ma on, w równy sposób wykonać, jednakowo, w takich wypadkach, nadleśnego, ile można się przed a w każdym razie zaraz po wykonaniu takich uwiadomień.

§ 8.

W wypadkach, gdzie porządek urzędowy tego wymaga, rozkazy Nadleśnego do leśniczych i podania tychże do Nadleśnego będą pisemnie wydane.

Rozkazy do czynności które się ustnie kruczej i równie dokładnie jak pisane, skutecznie dadzą, ustnie udzielać się mając. - Leśniczy jest jednakowo obowiązany, i w tym razie pisma użyć, jeżeli Nadleśny wyraźnie tego każe; ale ma również prawo w wypadkach wątpliwych prosić o wydanie pisemnego rozkazu.

§ 9.

Nadawany na leśniczemu rozkaz przełożonego wątpliwym, lub co więcej prawa lub przepisy nadwierzający, to ma on, na przeciw takiego rozkazu, w przyzwoitym sposobie, krótko i czesnym

przełożeniem swojej wątpliwości, przedstawienie nożymie.

Gdyby mimo tego obstarał przełożony na wykonanie rozkazu sprze-
ciwiającego się Sumieniu lesniczego; to ma także równoczesnym
przełożeniem stanu rzeczy przeciw uwyżej postawionym przełożonym
oprzepisy zachowania się. - W wypadkach nadzwyczajnej wažno-
ści lub przy rozkazach sprzeciwiających się przepisom i prawom,
gdzie niebezpieczeństwo powłoki nie przewala, ma lesniczy na
swoją odpowiedzialność podług własnego uznania działać, a
temże jednak natychmiast tak Nadlesiego jak swoich wyże-
szych przełożonych, swiadomie.

§ 10.

Lesniczy jest bezpośrednim przełożonym niższej służby, w jego
oddziale. - Ma on swemi podrzednymi pro ludzku, i przy-
swójcie się obchodzić ich odpowiednie celowi zatrudniać i starać
się o aby obowiązki im nadane bezzwłocznie i dokładnie wyko-
nanemi powstały.

Użycie podrzędnych do czynności jakowej nie mającej styczności z
wykonywaniem służby jest najostrej zakazane.

Podlesnicze praktykanści i Mandycasi lesnictwa, którzy mu posta-
na przydzielonemi, są jemu na czas tego przydzielenia podrzędni.
Ma on tych ludzi przedwzrostkiem zatrudniać czynnościami
manipulacyi, ich jednakowoż od czasu do czasu także ująć do
czynności mających na celu ochronę lasu, oraz przystem kontrolować
ich praktycznie do przyszłego ich przeznaczenia.

§ 11.

Lesniczy ma każdego nowego wstępującego Dozorcę /i Straznika/ Sub-
gajowego podług § 6° instrukcyi dla niższej strazy lasowej wsłu-
żbę wprowadzić.

Chociaż

Chociaż, niedostateczne, w promadzeniu ^{uwolnienie od winy} rostrwa, nie, usuniecie ~~z~~ kar-
 banie obowiazku, Stuzebnego Strazy lasowej, to zostaje jednakowo le-
 sniczey praktyce, ktad, wyplywajacy, niekorzyńi, wspot odpowiedzial-
 nym. —

Lesniczy jest obowiazanym swojym podrzędnym, istniejac, i morro wy-
 chodzące prawa, i przepisy, rządowe, jako tez polecenia, skarbowe
 tyerzące się lasowosci, i myslitwa, udzielać, i im takowe, wyja-
 sniac. —

§ 12.

Lesniczy, na podług, moznosci przy swidzeniu rewizu, podrzędnym
 swojym, rozkazy, i polecenia, ustnie, udzielać, i relacyi, i melun-
 ki, tychże, ustnie, odbierac. —

Podług potrzeby, moze on, swojych, podrzędnych, do pomieszkania
 swojego, kazdego, czasu, kawowac, stawienie, się, tychże, na re-
 gularnie, postawionych, dniach, lub, na dniach, swiatecznych,
 ma on, mozliwie, kamiedzac.

§ 13.

Na oznymosci, przez, podrzędnych, rozkazu, lesniczego, wyposomone
 tenże, odpowiedzialnym, jest. Niemniej, jest, on, takze, wspot od-
 powiedzialnym, na przekroczenia, skarbowe, swojych, podrzędnych,
 gdy, ci, na, wstanie, odpowiedzialnosci, lub, na, przeciw, tyerzących, się,
 ich, instrukcyi, co, przewinac, a, w, niedbalstwie, tego, nie, odkryje,
 a, spostrzezone, uchybienia, natychmiast, nie, usunie, albo, nad-
 lesnemu, o, tem, niedomiesic. —

§ 14.

Mniejze, przewinienia, podrzędnych, ma, lesniczy, ustnemi, lub, pi-
 somnemi, napomnieniami, skarcic, rowniez, nalezy, do, zakresu
 dzialalnosci, lesniczego, w, wypadku, jezeli, ktoty, z, jego, pod-
 rzędnych.

podrzędnych rozkaz służbowy, odpowiednim czasie nie wyko-
nać, wyjąwszy wypadki, w § 8^m instrukcyi dla niżej strazy
lasowej, skreślonymi warunkami, wówczas lub części, lub całej
pensyi, Nadlesnemu zaproponować. — O większych przewi-
nieniach a szczególnie o wszystkich przemieszczeniach się pod-
rzędnych, ma być na tych miast, nadlesny uwiadomiony, i pro-
dług okoliczności, mianowicie jeżeliby pozostawienie tegoż
się indywiduum, na służbowym miejscu, zagrozało niebez-
pieczeństwem, albo tenże konfania więcej, nietylko godny; w
tym razie lesniczy obowiązany jest, takiego indywiduum od
wykonania służby, pauspendować, i cały fakt przekro-
czenia pisemnie przełożonemu, swemu przedłożyć. —

§ 15.

Lesniczemu nie jest pozwolono, trudnić się takimi czynnościami,
które pod jaką bądź nazwą, niegadzabyły się, jego
służbowym stanowiskiem, lub systemu wykonaniu tego służ-
bowych powinności przeciwne były. —

§ 16.

Lesniczy pobiera tylko tę pensyę, i takore użytkowanie, które je-
mu ze skarbu przy przystąpieniu do służby, lub na mocy pozwolenia
ma się przeznaczyć. —

Pod żadnym warunkiem nie jest jemu dozwolono, za służbowe
czynności darowizny i wyodrębkowane przyrostki, w jakim kol-
wiek sposobie i formie przyjmować, jeżeli takore jemu będą
ofiarowane od osób interesowanych. — Jest on obowiązany,
takore zgodności uczciwego i z swoim obowiązkiem służbo-
wym obecnego człowieka usunąć, i nie dać powodu do
najmniejszego porocia, nieuczciwości. — Niema on się więc

ani przekupieniem, ani prośbą, ani łaskoscią, ani przyjaźnią
lub nieprzyjaźnią, lub inną pasją od sumiennego wypotnia-
nia obowiązku dać odwieść.

Drzewo na opał ze skarbu pobierane choćby i w najmniejszej ilo-
ści sprzedawać ma niewolno. —

Oznaczone drzewo z jego strony, lub ze strony podrzędnych, ma
on Nadlesnemu wykazać który od zarządu dóbr osiągnie pe-
rwolennie, ażeby za oznaczone ilości drzewa deputatowego z
kasy promentowej wypłaconia pozostała im należyła część po-
dług istniejącej taryfy. —

§ 17.

Nabudowania i grunta leśniczemu do użytku przydzielone, ja-
ko też wszelkie pod jego dozorem stojące przedmioty skarbowe ma
on od każdej strony podług możności przechować, i starannym
być, ażeby to samo także ze strony podrzędnych się działo. Sa-
mowładne przeinaczenia na tych przedmiotach są, zakazane,
spostrzeżone urzędemże zaś w dogodnym czasie do wiadomo-
ści przełożonemu donieść. —

Tylko na wypadek, jeżeliby przez odwołanie jakieś naprawki
niebezpieczeństwo groziło, to jest leśniczy obowiązany, takowa
nabychmiast z powiadomac i o tym przełożonego swojego równo-
czesnie wiadomiec. —

§ 18.

Byłby Leśniczy przez słabsi lub przez inną jaką ważną przyczynę
w wykonaniu obowiązku swego przeszkodzony, to ma on w tym czasie
zdarzające się okoliczności służbowe pod własną gwarancją, przez dozwie-
lonego temu podlesniczego, praktykanta lub, jeżeli bacy pod nim nie
stoją, przez kantuana najbliższego strażnika dać wykonać. —

Przeszkodzenie w wykonaniu służby dłuższej jak przez trzy dni, ma być przez Lesmistrzego lub przez należących jego nadleśniczemu do-
miesie. -

W miejscach, w których zatrudnieni nie smieć Lesmistrzyca z swego ob-
wodu na więcej jak 48 godzin oddalić. -

Urlop na 15 dni, może Lesmistrzyca udzielić; nadzwyczajny czas zaś
prośba pisemna przez Nadleśniczego podana, ma być wysłana prze-
kazywając do decyzji. - Podwyższony, udzielić może Lesmistrzyca urlop na
trzy dni, jeżeli warne przytoczonymi powodami, jest on jednakowo za od-
powiednie wykonanie służby tychże odprawiłabym. -

Prośba o urlop nadzwyczajny czas jak trzy dni, ma być podana Nadle-
śniczemu, i w celu zastąpienia urlopu przetrzega, równocześnie po-
dstaw potrzebny jest dogodny przedstawienie probić. -

§ 19. O ustanowieniu co do ochrony lasu

§ 19.

W celu ochrony lasu i zapasów w tym, Lesmistrzemu Nadleśniczemu jest
najpierw niżej straż lasowa (dozorca lub gajony) przeznaczony. -
Lesmistrzyca ma jednakowo im w tym względzie przeprowadzić, i ich
kontrolować. -

Ma on więc powziąć dokładną wiadomość o wszystkich rodzaju rewiz-
ji i zdarzeniach, w których wypadkach i zdarzeniach, przy-
czynny tychże, zbadać, i dogodny środki, w celu usunięcia tychże albo
sam się, lub Nadleśniczemu zaproponować.

Opowiadanie jest obowiązkiem Lesmistrzemu, mieć udział przy ochronie
lasu bez nadmiernej manipulacji lasowej

§ 20.

Jeżeli podług przekonania Lesmistrzemu, niekorzystnie lasu lub zapasom
w tym ² miejscu ³ ponieszanemu grozić, a przytem niebezpieczeństwo nie-
dozwala ⁴

dozwala ⁵

niedozwala zwłoki, to ma on dogodna środki zapobiegające
 natychmiast postawić, a niemogąc już niebezpieczną
 powrocie przynajmniej starać się, same potoryć dalszemu roz-
 szerzeniu się szkody.

Do wspomnienia w tym działaniu potrzebna ilość personalu lasowe-
 go w sąsiedztwie jest obowiązana, wzwaniemu jego zadanie wykonywać.

Wypadek ten ma być możliwie jak najprzeremiej domiesionym Nad-
 lesnemu. Przewodniczyć w wyjątku środkami ochronnymi ma lesni-
 czy miejscowy na ten czas, jeżeli w tym względzie przez przełożone-
 go nie innego nie rozporządzone.

Przy groźnych zdarzeniach, które niezapadają niezawodnego wejścia
 w rzeczkę, podaje lesniczy pierwiej do nadlesnictwa.

§ 21

Staniemie w poru czynem, na przeciw lesniczego lub jego podrzędny ob-
 ma być składnym wyjaśnieniem Motywu bez zwłoki domiesio-
 ne do wiadomości nadlesnictwa; również także ten wypadek,
 jeżeli ktoś za potrzebny, zakazany czyn lub zagruntowanego
 podejrzenia, został wziętym i oddanym Sadowi, gendarmerji lub
 przełożonemu gminy.

§ 22.

Gdyby produkt lasowe, wzięte pozostały pod arekt a lesniczy, wina,
 że pozostały nie są dostateczne, aby Sadowe kroki przedsięwziąć, wte-
 dy ma on kasując wzięcie pod arekt, że produkt oddać wolnej
 dyspozycji ~~inwentarzu~~.

Czyn ten ma być przez lesniczego w krótkości promokwany w książ-
 ce rezerwy strażnicy strażnika lub gajowego.

O wyprzedaniu konfiskowanego produktu lasowego, ma po osią-
 gniętym wyroku sędziego lub ożnimem zakresem użyciu tegoż, jeżeli

niezgodnie, niezostad odkryty, zaraz po wzieciu pod konfiskacya
podana byc relacya. -

§ 23.

Do wiadomosci lemiorego dorade, lub przez niego samego Sociesowno, al-
bo przez podzesdnych iennu domiesione czynnoscii ktore pramo, wlasno-
sci lasow, na niebezpieczestwo wystawiaja, wna tenne zakodnika
sklad do kizuki zakod lasowych, wiazgnac w celu sadownego ramexnia.
ma. - Stan rzeczy malezy przytem, krotko, ale jasno skreslic, war-
kosi skradionego lub uszkodzonego przedmiotu przez podzesdnych, oza-
ozona, jako bez ceme wynagradzajisza, zakode, ma on wiazni pod
uwaga, i sprawdzic; wogole, starac sie, azelby tytko rzetelnie u-
gruntowane podania sadownej procedurze, od dane zostaly; -
Podania (wykazy) ktore dostatecznie ugruntowane, si nie dadza,
nie powinny byc wiazne do wykazow zakodnikow, alen brak doroz-
dow zapisze lemiorezy w krotkoscii na podaniach podzesdnych, lub w
rubryce „Uwaga”. - Wykaz zakodnikow, w powyzzszym sposobie
wlozony przedtozy lemiorezy co mieniaz Nadlesnemu. -
O wszelkich uszkodzeniach wlasnosci lasu, jako bez o wydanych
wyrokach sadowych, malemiorezy utrzymywac przeglad. -

§ 24.

Obowiazkiem lemiorego jest, najdokladniejza wiadomosci osiagnac,
jaki skuzebnosci i jme pozwolenia trzecim nalezie ciagna, oraz
w jaki sposob i w jakiej obistosci takone zostaja wykonywane. -
Ma on podzesdnych, w tym wzgledzie, odpowiednie pomocac i starac
sie aby skuzebnosci i pozwolenia am, w nieprawym am, w nie-
korzystnym sposobie wykonywane, nie byly. -
Na dozwolecie przekroczenia jakiego kolwiek trzecich, ze wzgledu
na ciagna, pramo tytkie, na obiektach lemioremu, powierzonych,

jesto najpierw tenże odpowiedzialnym. —

§ 25.

Lesnicy, ma tak wszystko, jak tylko być może, czynności służbowe swego podrzędnego personelu kontrolować, i powziąć uchybienia zganić, jeżeli żadne Dalsze, wkrócenie przez nich, nie skwie się po trzecim, albo piątym, lub zapisaniem w książce służbowej. —

§ 26.

O ile ta instrukcja, żadne, ugruntowane, zboczenie nie wywołuje Lesnicy, roboty, który jest zastawiać się, w wszystkich czynnościach, ^{służbowych} i myślenia, dotyczących się służbowej instrukcji dla strażnicy lasowej. —

Postanowienia co do prowadzenia
gospodarstwa lasowego

§ 27.

Lesnicy jest gospodarzem, manipulującym, w rewirze temu powierzonym. Najważniejszym obowiązkiem jego jest, na zasadach planu gospodarczego dla skarbu, tutejszego postaraniego, również na zasadach umiejętności Lesnicza, wycofać i usposobienie, wstąpić przez Nadlesniczego, również wyżyć się, mających, celu przy-
tego, zagajenia, najodpowiedniej przeprowadzić. —

§ 28.

Przy oznaczaniu, rocznych, wstąpić, Lesnicy, podług poleceń Nadlesniczego, możliwie czynnym być, a w tej czynności, zastawiać się do § 24. instrukcji dla Nadlesniczego, z którego, względu, paragraf ten, w następstwie, się, tu, przytacza. —
(: obacz § 24. Instrukcji dla Nadlesniczego.)

§ 29.

Lesniczem, nie, manipulacja, na wstąpić, rozpoczęcie, powiniem

lesnicy dbać o to, aby zabezpieczyć sobie robotnika czy to, za go-
tówką, możliwie umiarkowaną, czy za produkt jaki lasowy w tym
celu wycić się mogący, ażeby w odpowiednim czasie ukonczyć
wszystkie roboty lasowe. - Ma on w tym względzie jeszcze
przed czasem rozprawić od nadleśnego stosownych poleceń i nad-
tym oznaczyć ażeby robotnikom, nieodwlekano zapisać za skut-
kowne roboty w jego rewirze. - Tak sobie lesnicy przy wyro-
bie produktów lasowych postępować powinni, dając mu tak postać:
gotowe przepisy, jako też zasady uprawy i użytkowania lasów
pewna, skazowka. -

§ 50.

Lesnicy powinni wyrobić, jak długo, manipulacja tychże
Arwa, jak najczystej przewidzieć, bawion mieć nad robotnika-
mi, i zsumować, ażeby to, co instrukcja dla Strazników i les-
nych, amianowicie § 20, teje w tym względzie w sobie, za-
wiera, wykonane zostało.

§ 51.

Ważnym warunkiem wyrobów lasowych, poprzedzić ma
odebranie tychże, na miejscu. - Czynności te nie należy
zwlekać, owszem, postępek możnaby starać się, ażeby robotnik
jak, w najkrótszym czasie został zwolnionym. -

Terminy lesniczoma awans jaki, na wypłacenie robotnicy lasowej
bądź zwolniony, wtedy wypłata taka, tym rychlej powinna być
uskuteczniwiona. -

Te wyroby lasowe w przyrządzonej mierze i podobny postano-
wienia, muszą być uskutecznione doświadczenia, na wspomnianym.

Lesnicy odpowiadają, zamieszkałym, w tym względzie. -

§ 32.

Ogłoszenie lesniczego w celu manipulacji lasowo-ekonomicznej i lasowo-nachunkowej jest precyzyjne i umiarkowane, w następnym instrukcji której lesnicy, co do trzymać się powinni.

/: Przytacza się tu Instrukcja, umiarkowana, w rozprawie „Nowy broda lasów” obaw strażniczego tego dzwiska. /

§ 33.

Również, ma lesniczy przestrzegać się do §§. 31. 32. i 33. instrukcji dla Nadlesnego.

/: Przytaczają się tu wspomniane §§. Obaw takowe, w instrukcji dla Nadlesnego. /

§ 34.

Nadzór nad Nadlesnym wykazy, w celu kultury lasowej, i innych robocizn lasowych, jako też bytła parzącego, nie poleca się ma lesniczy, w przewidzianym czasie przedłożyć, i rozporządzenia w tym względzie najstaranniej wykonywać.

§ 35.

Wszystkie książki, pisma, rejestra i wykazy, również i mapy lasowe powinny być w lesnicy prowadzone i czytane, i w porządku utrzymywać a periodyczne podania, zawiadomienia wysyłać.

§ 36.

Obowiązuje się na koniec lesniczego utrzymywać książkę służbową, w której krótkim wyrażeniem się ma wpisać ogłoszenia swoje, co do dnia, również wszystkie doniesienia i spostrzeżenia, które w razie potrzeby, za podstawę do wyjaśnienia tej lub innej kwestyi, tak co do polepszenia gospodarstwa lasowego, jako też w zaradzie lesnym w Ogólności Służby mogą.

D.

Instrukcyja
dla Nadlesniczego
w Skarbie Siemieńskim

Ogólne Postanowienia

§ 1.

Nadlesny jest w Państwie Siemieńskim zawiadzaczem wresz-
ta lasowego; Nadlesniczo bierze na Zarząd. W przypad-
ku choroby, urlopu, lub innego, Nadlesniczoemu dozwolone-
go zatrudnienia, następuje go w regule, najstarszy lesniczy,
wujztkowo zaś ten lesniczy, który, za wyższym postanowie-
niem zostanie do tego upoważniony.

§ 2.

Nadlesniczo powinien, w imieniu Skarbu, wiernie i szczerze stu-
dyc; korzystać tegoż we wszystkich sprawach, prawie mieć
na względzie; wszystkie obowiązki i czynności, które ponie-
sza instrukcyja i następne mogące rozporządzenia oznaczają,
najsewlej dopełniać, i żadnego czynu sobie samemu, lub dru-
gim, nie dokonywać, z którego by dla sam lub dla własności
tegoż mógł wyniknąć jakiś szkodliwy uszczerbek.

§ 3.

Nadlesniczego zadaniem i przeznaczeniem jest: usiłowanie
zagospodarowania celowi odpowiedniego wszystkich rewirów do

do skarbku tego, należących, również ochrona takowych od wszel-
kiego uszkodzenia.

Cel zaś powyższy jest: aby wszystkie lasy do skarbku należące pro-
dług zasad umiędystności lesnictwa z zastosowaniem do miejscowości
do możliwie najlepszego stanu doprowadzone, takowe w tym
stanie zawsze utrzymywane, produkty szybko najodpowiedniej
wyzyskowane, i przychod możliwie największe dochody wydo-
byte były; z tym wszystkim połączone staranie, ażeby prze-
pisz c. k. patentu cesarowego dnia 3° Grudnia 1852 roku
mieszkańcy nadzwyczajne.

Nadlesny więc jest również inspekcyjnym i manipulacyj-
nym, jakoteż kontrolnym i las od szkod strzegącym
urzędnikiem.

Stos do swych podrzędnych urzędników, oficyantów, lasowego
wyższej kategorii daje im rozkazy, i polecenia, do swego
przełożonego zaś miejscowego podrzędnym przedstawiając rela-
cje, podania, przedstawienia do decyzji wyższej.

§ 4.

Do najważniejszych wykonanie poleceń jest najpierw Nadlesny od-
powiedzialnym, ponieważ jest obowiązany we wszystkich
sposobach, ażeby polecenia dokładnie zostały wykonane.

§ 5.

Ze względu na ochronę lasów Nadlesny przed obywatelami Stawili w
Kancelarii dominiikalnej służyć ma przywilegię podług ist-
niejącego rządowego postanowienia.

§ 6.

W służbie Nadlesny suknie służbowe, kordelac, strąble i
piszczalke zawsze nosić powinien.

§ 7.

Nadleśmicy wprowadzony zostanie w swój obowiązek przez Nadleśniczego lub tegoż zastępcę. —

Lasy jemu powierzone mają być formalnie we wszystkich swoich częściach oddane, a wszystkie w inwentarzu stojące zapasy, zabudowania, instrumenta, maszyny sprzęty, rejestra, pisma mapy i t. p. do Nadleśnictwa należącego podległy tegoż inwentarza jemu pokazane i oddane. — Po naocznych przekonaniach się o istnieniu tychże przedmiotów akt oddanego mu Nadleśnictwa powyższymi przynależnościami w takim stanie, jak odbiera. —

Ze stanem lasów i manipulacją w tychże ma on się przy pierwszym zwiedzeniu i zlustrowaniu pojedynczych rewirów jak najstaranniej zorientować, i we wszystkich, co mu niedosć pisemnie być się zdawało, prosić o wyjaśnienie Dyrektora lasów, który w pewnych terminach roku w celu zlustrowania i porządku lasowego w technicznymi względami Nadleśniczego i pojedyncze Rewiry zwiedza. —

Przy oddaniu Nadleśnictwa Nadleśniczemu przedstawione być powinny wszystkie podrzędni. —

Po zamknięciu protokołu Nadleśniczego za wszystkie odebrane przedmioty, zostaje odpowiedzialnym a niezapłatne wprowadzenie w służbę nie może przyjęte zostać za umiarkowanie niedostatecznego wykonania obowiązku. —

§ 8.

Nadleśniczy jest podrzędnym we wszystkich swoich czynnościach, a wyjątkiem od tego technicum to tylko Dyrektorowi lasów, od którego ustne polecenia przy tak pisemne rozporządzenia jako też ustne polecenia przy manipulacjach tegoż odbiera. — powiniennem on takowe najścisłej wykonywać. —

Rządca dóbr ma podług postanowienia J. U. Króla starać, aby polecenia Dyrektora lasów, ściśle zostały wykonane. - Jest wsią Rządca dóbr pośrednim przełożonym nadleśmego. - Jest on Kontrolerem lasów, wydaje apygnacje, sprzedaje drewna na piwn stojące, jakoteż wszystkie zapasy w lesie podług taryfki /: ni skrze sprzedaż lub za kontraktem, uskuteczniają się z porozumieniem Dyrektora lasów/.

Rządca apygnuje wszystkie wyrobki lasowe, zamiera kontrakta i umowy co do robotnicy w lesie, wydaje rozporządzenia quo ad ekonomium na zasadach istniejących instrukcji i planów gospodarczych, jakoteż rocznych wykażeń cieża, nie mniej w celu dostania różnego materiału, budulca i zapasów lasowych, do fabryk skarbowych lub przez skarbowe akordowanych, naterzie i w celu przyozniemia się do wspierania zarządu ekonomicznego. - wszystkie interesy ekonomiczne naterza do Rządu, a co do tych, ma nadleśmicy, wprost do tego się udawać. W tem względzie odbiorci będrze, nadleśmicy od przodku polecenia, i takowe ściśle wykonywać. Gdyby nadleśmicy, wnał tak quo ad technicum, jakoteż, quo ad economicum przedstawienie jakie próbie zarzec potrzebna, to najpierw udać się powinien w sposób przynajmniej do Dyrektora lasów lub Rządu, a jeżeliby myślał, że nie uwzględnienie przedstawienia jego, przekoda dla skarbu byłoby potężonemi, wolno mu udać się ustnie lub pisemnie do Inspektora Dóbr, który w tym panstwie Oboje J. O. Króla zastępuje. -

W niebytności lub innym zatrudnieniu Rządu zastępuje miejsce tegoż, kasyer lub inny jaki urzędnik skarbowy, którego Rządca rozrządowych ^{zarząd} przedach do tej lub owej czynności deleguje. -

§ 9.

Nadleśmicznemu są podlegli leśmierzowie, podleśmierzowie, dozory lasów

[strawniki] i leśni [gajowci]. - Są oni obowiązani rozkazom jego być posłusznymi i wykonywać je, jak dalece takowe nie sprzeciwiają się instrukcyi i szczegółowym rozporządzeniom, wydanym ze strony Dyrektora Lasów lub rządzą. -

Nadleśniczy powiemi swoich podrzędnych w ich czynnościach, jak najściślej dozorować, i na punktualne wykonanie ich obowiązków wprawdzie ze surowością nalegać i wymagać, lecz przy tem być oględnym i nie obrażać ich na honorze. - Traktowanie podrzędnych ze strony Nadleśniczego ma być przyzwyczajone i umiarkowane, a przytem tak postępuje, jako też i postępek, dobrym przykładem przewodniczyć im powiemi. -

§ 10.

Nadleśniczy wprowadza każdego nowo wstępującego leśmiego, w służbę i działa przy tym akcie podług § 6° instrukcyi dla leśmian, również uważnym robi tyżże najime osobliwie w instrukcyi miejscowe obowiązki. -

Protokół tej czynności zostanie popowzitym przejrzeniem Rady depozytowany w kancelaryi nadleśniczego, a kopia tegoż odbierająemu rewir leśmianem doręczona. -

Choćby medwstatorskie wprowadzenie w służbę ^{uwolnienie od winy} nie ^{przez} ~~przez~~ zamieszanie obowiązków ze strony leśmianego, to zostaje jednakowo Nadleśniczy za każde płać wyodrębiająca, niekorzystnie rozpięt odprawić. -

§ 11.

W wypadkach, w których porządek służbowy tego wymaga, wydaje Nadleśniczy do leśmianych polecenia pisemne. - Rozkazy, które ustnie krótkiej i również dokładnie jak pisemnie dają się, skutecznie, ustnie udzielać może. Do podrzędnych, dozorców lasu i leśmianych, rozkazy wydaje przez leśmianych i przełożonych. -

Tato, co wskutek osobistego polecenia Nadleśniczego rozleci się dzieje,

jest tenże odpowiedzialnym, chyba, że nie pomysłowy skutek rozporządze-
nia, li tylko przedostatku wykonania rozkazu wyznika, niemniej
i Nadleśniczy jest rozpięt odpowiedzialnym, jeżeli omijki służbowe, i opie-
karskie swoich podrzędnych, z niedbalstwem nie odkryje, lub spostrze-
nie natychmiast nie uchyl, albo do wiadomości przełożonych nie do-
niesie.

§ 12.

Gdy Nadleśniczy, czyn urzędowy lub niekorzystne dla służby, zachu-
warze się także za służbowe swoich podrzędnych, z ganić za potrzebe
uzna, wtedy w sporach przynajmniej rozprawy, lecz sobie ju-
stapic tak by powaga służbowa podrzędnych natym nie ośpiata-
kowniejsze przeniesienia podrzędnych ma Nadleśniczy ustnie lub po-
sretnie napomniemi, skarcie; - Powrót należy do zakresu
działalności nadleśniczego, przedłożyć potrzebe zam-
knienia części pensyi lub i całej swych podrzędnych - w wypadku,
jeżeli by który z nich rozkaz służbowy w przeciągu przeznaczonego
terminu nie wykonał, wyjąwszy przewidziany wypadek w §.
instrukcyi dla leśniczych. -

Wskazane przeniesienia a Szwęgiem wszystkie przeniesienia pod-
rzędnych natychmiast Dyrektorowi lasów lub rzadcy Dominionem
być powinno.

Ukaranie dyscyplinarne przez leśniczych na podrzędnych nastawo-
ne Nadleśniczy samowładnie nie uchyla i nie powstrzymuje przy
podnoszących się rekursach, ma Nadleśniczy stanąć przed Dyrektorem
wysłuchać awansie ^{nie gwałtownie} i rozstrzygnąć, zezwaniem leśniczego całego spra-
we rozstrzygnięcia przełożonym podać. -

§ 13.

Oddalenie od służby li tylko formy, należy do nadleśniczego, lecz tylko

xwainy
17

zwanych przyczyn, np. przy niepoprawnej opinii, pijanistwie, nieposłuszeństwie, sprzeniewierzeniu się. - Napomnienia, ^{ustne} ostrzeżenia, janie, powtórki, etc. - powinny zawsze poprzedzać. Przyjście nowego leśniczego, rozstrzygnięcie nadleśniczego, na propozycjach leśniczego, zbroich lub trzech kandydatów, i domienie, tym małych zmianach, zarządu dóbr. -

§ 14.

Oddalenie lub przyjęcie wstawiły strażników należy do zarządu dóbr za porozumieniem się z Dyrektorem lasów. -

Oddalenie lub przyjęcie wstawiły podleśniczych, leśniczych i nadleśniczego, również od wojska S. C. Muzeia Pana. - Kasuspendowanie przyjęcia strażnicy lub Dyrektora lasów za porozumieniem i podziękowaniem Lustratora Dóbr. Tyłko w ważnych wypadkach, może zarządca lub Dyrektor lasów Urzędników wyżej wymienionych kasuspendować od służby. -

§ 15.

Gdyby Nadleśniczy przez Staboni lub przez inną jaką, ważną przyczynę, w wykonaniu swego obowiązku dłużej jak trzem dni był przeszkodzony, natomiast sam lub najstarszy leśniczy jest obowiązany kon, wypadek domnie do wiadomości przełożonych. -

W warunkowych zatrudnieniach, niewolno Nadleśniczemu, ze swego obowiązku, na więcej jak trzy dni oddalać się. -

Nadleśniczy, ma prawo podrzędny, udzielać urlop lek, nie dłużej jak trzydniowy, jednakże, oraz, karzących, jeżeli w niebytności leśniczego służba jego przez podleśniczego lub przez najbliższego leśniczego, możliwie, została wykonana. -

§ 16.

O stanie podrzędnych, ma nadleśniczy wykazy prowadzić które z

i świadectwo bystrze udoby. —

Postanowienia co do ochrony Lasów. —

§ 17.

Nadlesniczy ma baczyć miarę, abyby ochrona lasów i myślistwa w całym jego obwodzie zupełnie wykonana była —

Ma on też przekazać, czyli lesmistrzom i straż podzesłana swoim obwodkom zupełnie zadobyć szyni; czyli mianowicie strażnicy i lesni obermanerowi, o przepisami i rozporządzeniami bynajmniej, o ochronie lasów i myślistwa i czyli oni takowe także strasnie przystosować rozumia —

Ma on Dalej sportrzeźwać, nieprzyzwolonej w nich przyoznaczeń grun. Nowych zbadać, i takowe albo według jakiegoś sposobu swego ma. Wystrzelać usunąć, lub wymagające w miarę przelocowania przedłożyć. —

Napomnienia straży lasowej podzesłanej, nadanej ma, Nadlesniczy podobnie wzmianka w książkach służbowej wpisać, równocześnie jednakże bynajmniej lesmistrza o tem muiadomcić. —

§ 18.

Osiągnie Nadlesniczy wiadomości o niebezpiecznych zdarzeniach w lesie, to ma on natychmiast ma miarę, niebezpieczeństwa udzić, i w miarę nagłości stosowne zarządzenia postanowić, jeżeli takowe nie zostały już przez lesmistrza uskutecznione. — W razie potrzeby ma Nadlesniczy Mandataryusza, lub Standardmoryza, w stanie rzezy bez zwłoki muiadomcić i bystrze o pomoc prosić. Jest Nadlesniczy tegoż rodzaju, że niezwłocznie wejsze, jeżeli nie jest potrzebne, to są stosowne rozkazy od parędn do'br.

zaciągnąć. —

§ 19.

Cyryl, wstąpił do lasu, na małe espiczenstwo, wystawiając Nadlesiemu
Dumiesiome lub przez niego spotroszone powołanie terze, natych-
miast do wiadomości Rady Dumiesi

Wykazy szkodziń lasowych, przez termi stych, semu, z końcem kaude-
go, miesiąca przedtęcie, nie mające, ma on dokładnie przejeń, sta-
rać się, aby takowe donieszenie szkod, mogące sporządzone po-
stały ^{w taki sposób} ~~by doniesienie szkod mogło być~~ ^{były} ~~były~~ wykazy zaopatrzony swoja, widymale, do parcia
dobr, w celu dalszej pertraktacji, podać. —

Spornaryozny wyoiąg styh, wykazów, ma on, w celu § do
Ogólnego wykazu, szkodziń, przeniesi. —

§ 20.

Każdego kwartału, ma, nadlesniowy podług wykazu, szkod, laso-
wych, pniaki, zkradzionych drzew pochodzące, ocekawać, młot.
Kiem, trojkatnym. — Gdyby sie, więcej pniaków, lub, w nieodpowie-
dnej grubości drzewa strażnionego, w tym wykazie, podanego, w
lenie, najdorado, to ma, nadlesniowy, do wysłuchania, i podania
szkodziń, styh, termi, semu, pewny termin, przeznaczyć, a po
bezskutecznym, updymieniu, tego, termi, semu, odpowiedzialnym,
probić, zate, szkody, tak, długo, w takowe, ergo, regresum
swoich, podrzędnych, do kasy, podług, karykty, nieka-
płaci, lub, przebarzenia, w tej, mierze, nieotrzyma. —

§ 21.

Na, keswolenne, lub, za, kamiechami, jakiego, kolwiek, czynu,
z którego, mychliwym, sposobem, jakiś, nowe, prawo, sta, trzej,
osoby, wyprosi, lub, faktyczne, posiadanie, skarbu, zmniejszone,
być, mogło, zostaje, nadlesniowy, odpowiedzialnym. —

Porównać on być obznajmionym z wykazami nieruchomości
własności lasowej i cięższych na niej służebnościami, i wry-
stkie rzeczywiste i próbkite prawa Arzeuich, w przeglądzie
utrzymywać. -

Ona gnie Nadleśniczy wiadomy, o przekroczeniu upraw-
nionego do prawa jakiego, to ma, w miarę obowiązków to
przekroczenie lub w wykazach Szkodnikow, lub w osob-
nej relacji do Zarządu dóbr, donieść. -

Wykazowe pozwolenia podwołać, mogące prawa Arzeuich, jak
dalece wykonanie tychże szkodziwym byłoby, ma Nadleśni-
czy, wstrzymać, i starać się, ażeby zostały zniszczone lub
nie szkodziwie wykonane. -

Co do prowadzenia gospodarstwa lasowego. -

§. 22.

Najważniejszym obowiązkiem Nadleśniczego jest, plan gospo-
darczy lasowój tutejszego skarbu sporządzić, odpowiednio
przepisom i umiejętności leśnictwa przeprowadzić. -

§. 23.

Na fundamentie planu gospodarczego, ma Nadleśniczy, w letniej
porze przesyłki przewidziane, podług mapy i podług przez Dyrektora
lasowój form, wyjątkowego wykreślenia, w lesie, wyznaczyć, osza-
corać, i wykaż etakowy narok manipulacyjny następujący w
celu cisni i wykorzystania pojedynczych podziałów lasowój
rzy, ażeby Dyrektor lasowój przy swojej letniej lustracji rewiz-
yjnej i ratyfikowaniu tego wykażu, mógł przedsięwziąć. -

§ 24.

Do tej czynności należy należny leśniczych i podleśniczych, obok siebie do wprót działania użyć.

Czynności ta obejmuje w sobie oznaczenie gruntu, mianem: Stup. karmi lub kopca, i ułożenie wykazu etakowego, po poprzednio przewidzianym, oznaczeniu do wyznaczenia przewidzianych grunty.

Wykaz ten powinien w sobie zawierać:

f. obaz arkusz str. tej rozprawy i przyłączonej wzoi formu: od Miernia zgody, aż do miernia zd. Tu Ark: str. f

Punkt 7 wykazu tego ma: ażeby pomimo gotowe obliczenie i klasyfikowanie w punktach pmi, na gruncie, się znajdujących, wskutek niemożności, która czynności jednakże tylko w trz. bach wysokopiennych, a mianowicie w trz. bach kasienowych f. Ciemnych, jest potrzeba; w niskopiennych lasach, zaś wypadka przewidzianego tylko probe na piś lub całym morgu, i na podstawie tejże, wyrachować stosownie do całej przestrzeni gruntu, w precyzji całą ilość pmi.

Przy pomiarze gotowym, obliczeniu i klasyfikowaniu pmi na gruncie oznacza się:

Należniki wapiem, lub oznaczają ich w wysokości 4 stop od ziemi, na około pmi, jeżeli do piś, lub też robi, się znaczenie, i pisze się, natym, litera N.

Materiałowe pmi oznaczają się litera M. budowlane litera B. opałowe litera O.

Na materiałowe i budowlane pmi pisze się, obok ich, przez od pomiaru liter także i liczba porządkowa,

która zgodna jest kłębka, porządkowa, spisu porządkowego.
W tym spisie umiemy, nie w odpowiednich rubrykach
długości w szarniach, i grubości w calach, cztery stop odłżeni
w średnicy mierzone każdej pięt osobna -

Opakowe drzewa oznaczają, nie napisem liter, małych
tak, że litera - a pinawy 6/7.

b " 8/9.

c " 10/11.

d " 12/13. itd.

całkowite drzewo. Kłębki szybko notuje się kreskami pod od-
powiednią literą w wykazie, aże sumowawczy kreski
dotyczy, nie każdej klasy grubości, długości w szarni, w
precyzji. -

Wzrost do wykazu powyżej wymienionego przybiera, nie pod
znakami, i obowiązuje, nie nadleśniczego, bez pozwole-
nia Dyrektora lasów, nie dopuszczać sobie żadnego zło-
czenia od, w tym, względzie istniejących przepisów. -

Kopia wykazu takiego po uskutecznionej rewizji i
protwierdzeniu tegoż, ze strony Dyrektora lasów
przedtęży najdalej do 15 Listopada nadleśniczy do Za-
rządu Dóbr. -

§ 25.

Wyręby, na rok, następnym manipulacyjnym w lesie, wytyczone
i obznajzone, odda nadleśny każdemu leśniczemu, z wy-
cięciem ratmierzowego, przez Dyrektora lasów, orzaczona.
ma tykże do manipulacji. - Obowiązkiem jego jest
nad tem orzacz, ażeby leśnicy wyowicie i usposobienie
swoje, w celu przyszłego zagajenia, nie przepisom, ist-
niejącym.

niejawnym

istniejszym i umiejętności lasowej odpowiednio przepa-
wadzić. —

Wtem celu powinienni Nadleśnicy rewirzy częste powie-
dzac, ilesniowych, weryfikacji, ich dobra rada wspie-
rac. —

§ 26.

Tak na fundamencie planu gospodarczego, mianowicie
planu dla Kultur lasowych, jako też wskutek wlasnego
wznowienia przyznawcy Nadleśnicy, miejsca, uprawy, situ-
cyna, wymagajace w kazdym rewirze, narok, nastepny
proszę gotowo, i wdrozy w zarzadzanych wykazach w tej
mierze od lesniczych, ogolny wykaz Kultur lasowych
podobny przydatkownego wzoru, który przy lustracji lek-
niej przez Dyrektora lasow, na miejscu przewidziany
i potwierdzony zostanie. — Wykaz takiemu przekazy-
wanego wykazu dorozny Nadleśnicy Kazdemu
lesniczemu, i bydzie czuwac, azaby pozwolone kultury
odpowiednie wykonane zostaly. —

§ 27.

Pojedynczo z Wykazem Kultur lasowych dorozny Nadle-
śnicy Dyrektorowi lasow wykaz, robocizn lasowych, w celu
osiagnienia lepszego stanu lasu, np. obruszenie mlaka,
oczyszczenie lasow od orzadon, lezamin, zbieramin, wytko-
wanie siana z lasu lub z linii Kory, Tworzywa i. t. p. nie
mniej w celu obwarowania lasow rowniami, Stupami, ta-
licami etc; - nareszcie i nasion, z drzew zbierac sie
mających. —

Do wskutek zmiennej rewirzy i potwierdzeniu przez Dyrektora

lasów takiego wykazu dorozty Nadleśniczy wyciągnę tego
każdemu leśniczemu do odpowiedniego wykonania, i prze-
kurna nie od czasu do czasu opóźnić tych robot -

§ 28.

Nadleśniczego rzeczą jest, co roku na wiosnę wyznaczyć
w każdym rewirze miejsca pozwalające państwu bytła -
Wykazy państwowego bytła przeregotowo przez leśniczych
ubozne, i nadleśniczemu przedłożone zaopatrzy tenże
swoją widimata, wciągnie takowe sumarycznie
w odpowiednią Ogólną Księgę. Podesile ich przed 1^{im}
Czerwcem każdego roku do Zarządu Dóbr. -

§ 29.

W ukoniecznej manipulacji na węgach ma Nadleśniczy papany
i produkty lasowe dla skarbu przysposobione podług wykazów
leśniczych w naturze przeliczyć i przekonać nie, czyli wykazana
sumaryczna ilość tychże węgach nie przeregotowani wykazani
i posiadzeni leśniczych. -

Nadleśniczy ma prawo stan papasów w rewirach od czasu do
czasu likwidować i re skontrolować. -

§ 30.

Czynności tak Nadleśniczego, jako też leśniczych, również rzędy
dóbr i krajów prowintowej w celu manipulacji lasowo-ekonomicz-
nej i lasowo rachunkowej są oparte i umierzone wna-
stępnej instrukcji do której Nadleśniczy suile nie powinien
postępować. -

Przykazania nie tu instrukcja umierzona ma Ark. str.
az do Ark. str. rozprawy „Kontrola lasów”

§ 31.

Również nakomwać się ma nadlesmity do następującego rozporządzenia:

Pokazania się, ażeby produkta lasowe li tylko przeważo i stycie mieje lasu wydawanu, które w Wykazie statywym narok na stypny / manipulacyjny / są przeważo i wymiennie.

Tylko nadzwaznej przyczyny, i na poprzednio osiągniętym rozwoloniem, może, a to jako wyjątek, x reguły, także i gdzie indziej wlesie / to jest oprowe sroboir / wydatek drzewa stojacego na pmie być uskuteczony, coie czasom narok staje potrzeba, jak np. przy spotrzezeniu, przewazy się na las rzuca, lub iżełi drzewo jakie na pmie uschło, lub usychać zaczyna.

Przed wydatkiem, to jest przed siasiem i wywozem kazdego drzewa wlesie stojacego, musi być takowe, na pmie w wysokosci czterech stop. od ziemi, jako też i przy korzeniu pomiarzone być cecha lasowa.

W tym celu są, w tym skarbie przyrelatone mlotki ^{na} ~~do~~ ^{przeznaczone}.
1° Młotek pelatowy okrągły ^{na} ~~do~~ ^{przeznaczony} korona ^{na} ~~do~~ ^{przeznaczony} dla drzewa wyprzedanego.

Na materyalowym i budowlanym drzewie umierze się cecha podwojnie obok siebie stojąca, OO, na opalowym zaś tylko raz jeden, O.

2° Młotek pelatowy kwadratowy ^{na} ~~do~~ ^{przeznaczony} korona ^{na} ~~do~~ ^{przeznaczony} dla drzewa na wytek skarbu lub do pokrycia cięższych nalezie sbrzebnictu przyznawanego.

Na materyalowym i budowlanym drzewie umierze się

cecha ta podwojnie, obok siebie stojąca, □□, na obrabowanym
kaiś tylko raz jeden, □. -

Obydnie cechy nacierają się farbą lub rubryką, czerwona. -

3° Młotek zielony mały, okrągły ma opatrzonej numerem rewiru

1, 2, 3, 4, 5. nacierają się farbą lub rubryką czarna. -

Pierwszy młotek okrągły powinien się znajdować pod kamieniem
ciemnym w kancelarii zarządu dóbr, imoże tylko w przytomności
zarządy, lub zastępcy tegoż, w razie upoważnienia także przez
nadlesniczego samego być użytym. -

Drugi młotek kwadratowy postanowił ma, u Nadlesniczego. -
a małe młotki służące mającym do oznaczenia worysk-
kich drzew, materii albo papierów i produktów lasowych /: które
się obznawiać dadzą /: przed wywozkiem tychże. - Ma więc ka-
żden lesniczy młotek taki samowolnie przy sobie nosić, lub go
temu do który lasu /: strażnikom /: lub lesnemu, w ten czas po-
wierzając, któremu on w zastępstwie swoim wydatek drzewa
jąkiego poleci, lub do jakiej innej czynności lasowej, n.p.
do pilnowania przy szlabancie, w ten lub inny dzień, lub
tydzień przyznany. -

Oprocz tych młotków, jest także młotek trójkątny do obznawienia
porządków porządkowych strażniczego drzewa. -

§ 32.

Przy każdej sprzedaży lasowej mają nadlesniczy i lesniczy przy
czego się rewiru być przytomnymi. -

Pobieraniem pieniędzy za wyprzedane drzewa Nadlesniczy lub
Lesniczy tylko w razie upoważnienia do tego ze strony zarządu
dóbr mają się rządzić. -

Spis kupujących drzewa, wskazywania się na dworski, raz przez

razem lub następną tegoż, drugi raz przez Nadleśniczego. —
 Obydwa Spisy podpiszą, wszyscy sprzedawcy przytomni Urzędnicy.
 Jeden egzemplarz zatrzyma Nadleśniczy dla siebie —

§ 33.

W §. 24. mówiono o Spisie drzew na warszbie się znajdujących, poso-
 biona obliczonych i klasyfikowanych. —

Spis ten potrzebny edemplarzach dla Zarządów dóbr, dla Nadleśniczego
 i leśniczego sporządzony, jest podstawa, do ca publickowania sprze-
 dawki tak zwanej Komisjijskiej, która w oznaczonych dniach
 w czasie zimowym przez rządce, Nadleśniczego i leśniczego podług
 włojskiej taryfy na wszystkie gatunki drzewa w lesie publicknie
 się uskutecznia. —

Liwa wyprzedanego drzewa w wspomnianym Spisie się przekreśla,
 natomiast kupującego i kwota pieniężna przez tegoż w lesie do
 rąk Rządcy lub następną tegoż odłożona, wciaga się w odpowiedniej
 rubrykę, drzewa wyprzedane zaopracują się cecha lasowa, i do
 przera się każdemu kupcowi stowrona afrygnauya i kwitami
 i poświadczoniami. —

§ 34.

Nadleśniczego obowiązkiem jest przed rozpoczęciem sprzedawki podług
 iemu przez Zarząd dóbr dotkanych wykazis drzewa budowlanego
 dla skarbu, potrzebna ilośc materiałów i budulca na warszbach
 do wycoisicia przyznawyc' i fakowe młotkiem kwadratowym
 ocekowac. —

Talnego samego ocekowania ma on wyc' przy otrzymaniu
 afrygnauyi na zapokojenie cięższych naleśie Stuzelnictw. —

§ 35.

Wszystkie książki, prima, rejestra, i wykazy, rowniec i mapy

lasowe, prawnie Nadleśniczy kawce, wrystom stame i wporodku
utrzymywał, peryodyczne prodania kawce, nauzas, wyjed pudyonac,
i sis od czam do czam prakonaci, czyli tego podrazdmi do samu
czymia. -

§. 36.

Obowiązuje się nakoniec Nadleśniczy utrzymywał krótką stuz.
konna, w które krótkim wyrazem nie ma popisac' czymia
swoja, codzienna, również, wszystkie doświadczenia i spro-
stowania, wlesie, które wracicie potrzeby za podstawie do wyja-
śnienia tej lub owej kwestyi tak co do polepszenia gospodarstwa
lasowego, jako też wzaawodzie leśnym wogólnosci stuzyci mogą. -

Арт. 2291

Цена 15 коп.

Львовское УИП УТОС

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.